

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΝΙΑΣ

ΥΠΟ

Ι. Σ. ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ

1. Αί μεταπολεμικαί οικονομικαί δυσχέρειαι εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Μ. Βρεταννίαν.—2. Μακρᾶς διαρκείας τάσεις εἰς τὰς ἐξωτερικὰς οικονομικὰς σχέσεις τῆς Μ. Βρεταννίας.—3. Τὸ πρόβλημα τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν πρὸ τοῦ 1939 καὶ μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον.—4. Τὸ μακρᾶς διαρκείας βρεταννικὸν οικονομικὸν πρόβλημα.—5. Αἱ τρέχουσαι συναλλαγματικαὶ δυσχέρειαι τῆς Μ. Βρεταννίας.—6. Αἱ ἐσωτερικαὶ προϋπαθέσεις τῆς λύσεως τοῦ ἀμεσώτερου προβλήματος. Τὰ κυβερνητικὰ μέτρα: Α. Αὔξεις τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν.—7. Τὰ κυβερνητικὰ μέτρα Β. Μείωσις τῶν εἰσαγωγῶν.—8. Αἱ διεθνεῖς ἀπόψεις τῆς λύσεως τοῦ βρεταννικοῦ οικονομικοῦ προβλήματος. Α. Περιπλοκαὶ ἐκ τοῦ μετὰ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν ἐξωτερικοῦ ἀνοίγματος τοῦ ὑπολοίπου κόσμου.—9. Αἱ διεθνεῖς ἀπόψεις τῆς λύσεως. Β. Αἱ βρεταννικαὶ οικονομικαὶ δυσχέρειαι ἐντὸς τοῦ προβλήματος τῆς παγκοσμίου ἀνασυγκροτήσεως.

1. Αἱ μεταπολεμικαὶ οικονομικαὶ δυσχέρειαι τῆς Μ. Βρεταννίας ὀφείλονται εἰς τὴν βαθεῖαν ἀλλοίωσιν τῶν συνθηκῶν ἐντάξεως τῆς βρεταννικῆς ἐντὸς τῆς παγκοσμίου οικονομίας καὶ ὀξύνονται συνεπείᾳ τῆς ἐκ τοῦ πολέμου οικονομικῆς ἐξαρθρώσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν καὶ Ἀσιατικῶν χωρῶν. Αἱ δυσχέρειαι αὐταὶ ἀντανაკλῶνται εἰς τὴν σοβαρὰν διατάραξιν τῆς ἰσορροπίας τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν.

Τὸ γενικώτερον ἐνδιαφέρον τοῦ βρεταννικοῦ οικονομικοῦ προβλήματος συνίσταται εἰς τὸ ὅτι ἀποτελεῖ τὸ πρόβλημα ὀλοκλήρου τῆς βιομηχανικῆς Εὐρώπης εἰς τὴν ἀμειγεστέραν καὶ ὀξυτέραν μορφήν του. Τὸ μέγεθος ἐξ ἄλλου καὶ ἡ ἔκτασις τῶν πάσης φύσεως οικονομικῶν σχέσεων τῆς Μ. Βρεταννίας μὲ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον προσδίδουν βαρύνουσαν σημασίαν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς ἀντιμετωπίσεως καὶ τὰς μεθόδους λύσεως τῶν βρεταννικῶν οικονομικῶν δυσχε-

ρειῶν. Πᾶσα ἐνέργεια τῆς βρεταννικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ πεδίον τῶν ἐξωτερικῶν οἰκονομικῶν—ἐμπορικῶν ἢ νομισματικῶν—σχέσεων θίγει κατὰ κάποιον τρόπον τὰ συμφέροντα πολλῶν ἄλλων οἰκονομῶν, διότι μεταβάλλει τὴν ροὴν τοῦ ἐξωτερικοῦ των ἐμπορίου ἢ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν δικαιωμάτων ἢ ὑποχρεώσεων των εἰς στερλίνας καὶ διαταράσσει τὴν ἰσορροπίαν τῶν ἐξωτερικῶν των λογαριασμῶν. Ἡ γενικωτέρα αὕτη ἐπίδρασις τῆς ἐξωτερικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Μ. Βρετανίας ἐπηρεάζει, εἰδικώτερον κατὰ τὴν μεταβατικὴν αὐτὴν περίοδον, τὰς κατευθύνσεις καὶ τὸν ρυθμὸν τῆς παγκοσμίου ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἐμμέσως, τὰς μορφὰς πρὸς τὰς ὁποίας τείνουν νὰ ἀποκρυσταλλωθοῦν αἱ διεθνεῖς οἰκονομικαὶ σχέσεις μετὰ τὸν πόλεμον.

Δι' ὄλους τοὺς ἀνωτέρω λόγους ἢ ἀνάλυσις καὶ ἀντιμετώπισις τοῦ ἐξωτερικοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς Μ. Βρετανίας ὀδηγεῖ πρὸς τὴν θέσιν τῶν κεντρικῶν ἐρωτημάτων εἰς τὰ ὁποῖα καλεῖται ν' ἀπαντήσῃ ἢ σύγχρονος ἔρευνα εἰς τὸ πεδίον τῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν.

Τὸ πρῶτον μέρος αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου (1 ἕως 5), μετὰ μίαν σύντομον ἱστορικὴν εἰσαγωγὴν, περιέχει τὴν τοποθέτησιν τὸσον τοῦ μεγάλης διαρκείας ὄσον καὶ τοῦ ἀμεσώτερου βρεταννικοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος. Τὸ δεύτερον μέρος (6 ἕως 9) ἀναφέρεται εἰς τὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς προϋποθέσεις τῆς πραγματοποιήσεως ἰσορροπίας εἰς τὸν βρεταννικὸν ἐξωτερικὸν λογαριασμόν, ἀλλ' ἀντιθέτως πρὸς τὸ πρῶτον μέρος, τὸ δεύτερον περιορίζεται εἰς τὸ ἄμεσον βρεταννικὸν πρόβλημα, δηλαδή εἰς τὰς σημερινὰς συναλλαγματικὰς δυσχερείας τῆς Μ. Βρετανίας, αἱ ὁποῖαι σχετίζονται μετὰ τῶν γενικωτέρων τρεχόντων προβλημάτων τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν τῶν Ἡν. Πολιτειῶν καὶ τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν ἐκ τοῦ πολέμου ἐξηρθρωμένων οἰκονομιῶν. Ἡ ἀνάλυσις τῶν ἐρωτημάτων τὰ ὁποῖα συνδέονται μετὰ τῆς μακροπροθέσου διαμορφώσεως τῶν ἐξωτερικῶν οἰκονομικῶν σχέσεων τῆς Μ. Βρετανίας μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν ὀμαλωτέρων συνθηκῶν εἰς ὀλόκληρον τὸν κόσμον, προϋποθέτου θεωρητικὰς ἀναλύσεις καὶ ποσοτικὰς ἐρεύνας, αἱ ὁποῖαι ὑπερβαίνουν τὰ ὄρια ἐνὸς ἄρθρου.

1. Εἰς ὀξεῖαν ἀντίθεσιν πρὸς τὰς συνθήκας ἰσχυρῶν πληθωρικῶν τάσεων εἰς τὰς ὁποίας εἶναι βυθισμένοι αἱ περισσότεραι τῶν χωρῶν τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης, αἱ ἐπιφανειακοὶ ἐνδείξεις τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως εἰς τὴν Μ. Βρετανίαν εἶναι ὀμαλώτεροι καὶ πλεόν ὑποφερταὶ διὰ τὰς εὐρείας λαϊκὰς μάζας. Αἱ διατιμήσεις καὶ οἱ ἔλεγχοι οἱ ὁποῖοι μὲ ἐπιτυχίαν ἐφηρμόσθησαν ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολέμου συνεχίζονται καὶ ἐξασφαλίζουν εἰς χαμηλὰς τιμὰς, καὶ

εἰς τὸν τελευταῖον μισθόβιον, τὰ βασικῶς ἀναγκαῖα εἶδη διατροφῆς καὶ ἐνδύσεως. Ἡ ἐπίγνωσις τῆς κατ' ἀρχὴν ἐπαρκείας τῶν εἰδῶν τοῦ δελτίου καὶ ἡ γενικὴ ἐμπιστοσύνη εἰς τὴν συνέχειαν τῆς λειτουργίας τῶν διανομῶν, διετήρησαν ἓνα αἶσθημα ἀσφαλείας, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ βασικὸν συντελεστὴν σταθερότητος τῆς βρεταννικῆς οἰκονομίας.

Καίτοι ὁμως ἡ βρεταννικὴ οἰκονομία διεσώθη ἀπὸ τὴν δίνην ἐνὸς ἰσχυροῦ πληθωρισμοῦ, αἱ ἐνδείξεις σοβαρᾶς ἐπιδεινώσεως τῆς βρεταννικῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν προπολεμικὴν εἶναι πολυάριθμοι καὶ ἀπειλητικοί.

Ὁ τιμάρριθμος ἀκριβείας τῆς ζωῆς ἔχει ὑψωθῆ, ἐν συγκρίσει πρὸς τὰ τελευταῖα πρὸ τοῦ πολέμου ἔτη, μόνον κατὰ 30 % . Τὰ τρόφιμα ὁμως, αἱ τιμαὶ τῶν ὁποίων προσδιορίζουν τὸ ὕψος τοῦ τιμαρίθμου, ἐπιχορηγοῦνται ἀπὸ τὸ κράτος καὶ μόνον οὕτω συγκρατοῦνται εἰς τὸ ὕψος τῶν διατιμήσεων. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ εἶδη πρώτης ἀνάγκης, διὰ τὰ ὁποῖα ἰσχύουν τὸ δελτίον καὶ αἱ διατιμήσεις, ἄλλα ἀγαθὰ καταναλώσεως, καθημερινῆς μὲν χρήσεως ἀλλ' ὄχι πρώτης ἀνάγκης, εἶναι συχνὰ δυσεύρετα καὶ αἱ τιμαὶ τῶν κατὰ δύο ἢ τρεῖς φορές ὑψηλότεραι τῶν προπολεμικῶν. Πολλὰ εἶδη πολυτελείας ἐλλείπουν ἐντελῶς καὶ αἱ τιμαὶ ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται κατὰ καιροὺς εἶναι ἀπρόσιτοι διὰ τὸ μέγιστον τμήμα τοῦ βρεταννικοῦ λαοῦ. Αἱ ποσότητες πολλῶν ἐκ τῶν διανεμομένων εἰδῶν περιεκόπησαν ἐπανειλημμένως καὶ μὲ σῦξοντα ρυθμὸν ἐντὸς τοῦ τελευταίου δωδεκαμήνου, ἐνῶ συγχρόνως αἱ ἐλεύθεραι ἢ ἐλεγχόμεναι τιμαὶ πολλῶν βασικῶν εἰδῶν ὑψοῦνται ἐμφανῶς καὶ καθιστοῦν αἰσθητὴν τὴν ἐντεινομένην πληθωρικὴν πίεσιν.

Ἄν καὶ τὰ ἀνωτέρω συμπτώματα ὁμως εἶναι ἀσήμαντα ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ συνεχιζόμενον χάος εἰς πολλὰς εὐρωπαϊκὰς οἰκονομίας, ἡ ἀλλοίωσις τῶν συνθηκῶν αἱ ὁποῖαι προσδιορίζουν τὴν θέσιν τῆς βρεταννικῆς ἐντὸς τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας εἶναι βαθεῖα καὶ αἱ συνέπειαι αὐτῆς τῆς μεταβολῆς ἐπὶ τῶν μεταπολεμικῶν βρεταννικῶν οἰκονομικῶν σοβαρώταται. Διὰ τὰς περισσοτέρας εὐρωπαϊκὰς χώρας ἡ ἀποκατάστασις ἐσωτερικῆς ὁμαλότητος καὶ ἰσορροπίας εἰς τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς τῶν σχέσεις εἶναι κυρίως πρόβλημα ἀνασυγκροτήσεως, ἀποκαταστάσεως δηλαδή καὶ ἐκ νέου κινητοποιήσεως τῆς παραγωγικῆς τῶν μηχανῆς. Πέραν αὐτοῦ, αἱ μεταβολαὶ εἰς τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς συνθήκας ἐπιβάλλουν τὸν συγχρονισμόν καὶ τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητος αὐτῶν τῶν χωρῶν διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ παραγωγικοῦ τῶν ἀποτελέσματος καὶ τὴν ἀντιμετώπισιν εἰς τὸ μέλλον τοῦ συναγωνισμοῦ τῆς βιομη-

χανικῆς παραγωγῆς εὐρέος χώρου, ἀλλ' ἡ ἐπιδίωξις αὐτῶν τῶν σκοπῶν εἰσέρχεται ἐντὸς τῆς προοπτικῆς μακροτέρας διαρκείας. Διὰ τοὺς Βρεταννοὺς ὁ ἄμεσος ἀντικειμενικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ καλυτέρα συμπλήρωσις τῆς ἐκ νέου μετατροπῆς τῆς παραγωγῆς τῶν εἰς εἰρηνικὴν καί, ταυτοχρόνως, ἡ σημαντικὴ αὔξησις τῆς παραγωγικῆς τῶν προσπαθείας καὶ παραγωγικότητος διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἐξωτερικῆς ἰσορροπίας, ὑπὸ συνθήκας αἱ ὁποῖαι θὰ ἐπιτρέψουν τὴν διατήρησιν, κατὰ τὸ δυνατόν, τοῦ προπολεμικοῦ βιωτικοῦ τῶν ἐπιπέδου.

Ἡ μεταβολὴ τῶν ἐξωτερικῶν συνθηκῶν τῆς βρεταννικῆς οἰκονομίας εἶναι τὸ ἀπρότελεσμα ὠρισμένων μακρᾶς διαρκείας τάσεων αἱ ὁποῖαι ἤδη πρὸ ἀλλ' ἰδίως ἀπὸ τοῦ πρώτου καὶ κυριώτατα ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, τείνουν νὰ μεταστρέψουν εἰς βᾶρος τῆς Μ.Βρεταννίας τὰς διεθνεῖς οἰκονομικὰς συνθήκας. Αἱ ἴδιαι αὐταὶ τάσεις ἐνεργοῦν ἐναντίον καὶ τῶν ἠπειρωτικῶν βιομηχανικῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ἡ ἐπ' αὐτῶν δυσμενῆς ἐπίδρασις εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον ἔντονος, διὰ τοὺς ἑξῆς, πρὸ πάντων, λόγους :

α. Οἱ ὄροι συναλλαγῶν τῆς ἠπειρωτικῆς βιομηχανικῆς Εὐρώπης μετὰ τοῦ ὑπολοίπου κόσμου ἦσαν ἀνεκάθεν ὀλιγώτερον εὐνοϊκοὶ παρ' ὅσον διὰ τὴν Μ. Βρεταννίαν. Τὸ μέγεθος, εἰδικώτερον, τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεων καὶ ἐπομένως τὰ περιθώρια τῶν ἐτησίων εἰσπράξεων ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀπὸ τόκους, μερίσματα κλπ. ἦσαν μικρότερα διὰ τὰ κράτη τῆς ἠπειρωτικῆς Εὐρώπης παρ' ὅσον διὰ τὴν Μ. Βρεταννίαν.

β. Ἡ συγκέντρωσις τῆς παραγωγῆς τῶν ἠπειρωτικῶν οἰκονομῶν εἰς τὴν βιομηχανίαν ἦτο ὀλιγώτερον ἀποκλειστικὴ καί, κατὰ συνέπειαν, ἡ ἐξάρτησις τῶν ἐκ τῆς ἐξαγωγῆς βιομηχανημάτων καὶ τῆς εἰσαγωγῆς τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν κατὰ πολὺ μικρότερα.

γ. Ἡ βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῶν ἠπειρωτικῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν συνετελέσθη εἰς μεταγενέστερα ἔτη καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ ἀντεπεξέλθουν εἰς τὸν συναγωνισμόν τῆς βρεταννικῆς, ἀργότερον δὲ τῆς ἀμερικανικῆς βιομηχανίας, ἐπέβαλεν ἐξ ἀρχῆς τὴν διαμόρφωσιν πλέον συγχρονισμένης καὶ συναγωνιστικῆς βιομηχανίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν βρεταννικὴν.

2. Διὰ νὰ κατανοήσῃ τις τὴν διαμόρφωσιν καὶ ἐπίδρασιν τῶν τάσεων αἱ ὁποῖαι βαθμιαίως μετέβαλον τὰς ἐξωτερικὰς οἰκονομικὰς συνθήκας εἰς βᾶρος τῆς βιομηχανικῆς Εὐρώπης, πρέπει ν' ἀνατρέξῃ εἰς τὸ παρελθόν καὶ εἰς τὴν βαθυτέραν αἰτίαν τῆς παλαιότερας εὐημερίας τοῦ δυτικοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου καὶ εἰδικώτερον τῆς Μ. Βρεταννίας.

Ὅταν ἐνθυμηθῆ τις ὅτι ἡ Ἀγγλία ἦτο τὸ πρῶτον τμήμα τῆς γῆς, τὸ ὁποῖον εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ δευτέρου ἡμίσεως τοῦ 19ου αἰῶνος εἶχεν εἰς σοβαρὸν βαθμὸν νὰ συμπληρώσῃ τὴν βιομηχανικὴν του ἀνάπτυξιν δύναται εὐκόλως νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν σημασίαν καὶ τὰς συνεπείας τοῦ παγκοσμίου αὐτοῦ μονοπωλίου βιομηχανικῆς παραγωγῆς ποῦ ἐνωρίτατα ἐξησφάλισε ἡ Ἀγγλία. Εἰς τὸ μονοπώλιον αὐτὸ προσηρτίσθησαν ὀλίγον ἀργότερον τὸ Βέλγιον, ἡ Γερμανία, τὰ κράτη τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης καὶ ἡ Γαλλία.

Ἡ σχέσηις ἀνταλλαγῆς¹ βιομηχανικῶν προϊόντων, ἀφ' ἑνὸς καὶ τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν ἀφ' ἑτέρου ἦτο τότε τόσον εὐνοϊκὴ ὑπὲρ τῶν προϊόντων τῆς ἀγγλικῆς ἰδίως βιομηχανίας, ὥστε ἐδημιούργησεν ἓνα ἰσχυρότατον κίνητρον διὰ τὴν πλήρη ἐξειδίκευσιν τῆς βρεταννικῆς παραγωγῆς εἰς τὴν βιομηχανίαν². Ἡ ἐξέλιξις αὕτη κατέληξεν εἰς τὴν ἀπόλυτον ἐξάρτησιν τῆς βρεταννικῆς οἰκονομίας

1. Ἡ διατύπωσις σχέσις (ἢ συνθήκαι ἢ ὄροισι) ἀνταλλαγῆς χρησιμοποιεῖται ὡς ἀντίστοιχος τῆς εἰς τὴν ἀγγλοσαξωνικὴν οἰκονομικὴν ὀρολογίαν διατυπώσεως «terms of trade» ἢ «ratio of interchange» καὶ σημαίνει τὸν λόγον καθ' ὃν δύο κατηγορίαι ἢ δύο ὁμάδες κατηγοριῶν ἀγαθῶν (π. χ. εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα εἶδη) ἀνταλλάσσονται βάσει τῶν ἐν ἰσχυτῇ ἀγοραίων συνθηκῶν κατὰ τὸ θεωρούμενον χρονικὸν σημεῖον. Ὁ λόγος οὗτος δύναται νὰ μετρηθῆ εἴτε ὡς σχέσις τιμῶν εἴτε ὡς (πραγματικὴ) σχέσις ποσοτήτων. Εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ σχέσις ἀναφέρεται εἰς τὰ εἰσαγόμενα καὶ ἐξαγόμενα εἶδη ὑπὸ μιᾶς χώρας γίνεται λόγος περὶ τῆς σχέσεως (διεθνοῦς) ἀνταλλαγῆς αὐτῆς τῆς χώρας καὶ ἡ κίνησις τοῦ μεγέθους αὐτοῦ ἔχει βαρύνουσαν σημασίαν διὰ τὰς συνθήκας ἰσορροπίας τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν τῆς χώρας. Παρ' ὅλον ὅτι ἡ σχέσις ἀνταλλαγῆς μεταξὺ βιομηχανικῶν καὶ πρωτογενῶν προϊόντων ἦτο ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος σαφῶς εὐνοϊκὴ ὑπὲρ τῶν ἀγγλικῶν βιομηχανικῶν προϊόντων, ἡ σχέσις αὕτη δὲν παρέμεινε ἔκτοτε σταθερά, ἀλλ' ἐσημείωσε μακρὰς καὶ βραχείας διαρκείας κινήσεις. Ἀνάλογοι κυμάνσεις παρατηρήθησαν, ἂν καὶ ὀλιγώτερον ἔντονοι, καὶ διὰ τὰς σχέσεις ἀνταλλαγῆς τῶν ἄλλων βιομηχανικῶν χωρῶν (Γαλλίας—Γερμανίας κ. ἄ.) Βλ. Cairncross A. K. Home and Foreign Investment in Great Britain 1870—1913 (Cambridge University Libraty) σελ. 256. Kahn A. Great Britain in the World Economy 1946 σελ. 144—157 καὶ κατωτ. ὑποσ. 3. Περὶ τῆς διαρκείσεως μεταξὺ καθαρᾶς καὶ ἀκαθαρίστου πραγματικῆς σχέσεως ἀνταλλαγῆς («net καὶ gross barter terms of trade») βλ. Tauszig. Great Britain's Foreign Trade Terms after 1900, Econ. Journ. 1925 σελ. 1. Εἰς τὸ παρὸν ἄρθρον ἡ διατύπωσις σχέσις ἀνταλλαγῆς νοεῖται ὡς σχέσις τιμῶν ἢ ἀκριβέστερον τιμαρίθμων.

2. Ἡ σχέσις ἀνταλλαγῆς μεταξὺ βιομηχανικῶν καὶ γεωργικῶν προϊόντων δὲν ἦτο ἐξ ἴσου εὐνοϊκὴ εἰς τὰς ἄλλας δυτικὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας καὶ διότι ἡ βιομηχανικὴ των ἀνάπτυξις ἦτο, ἐν σχέσει πρὸς τὴν βρεταννικὴν, καθυστερημένη, ἀλλὰ καὶ διότι ἰσχυρὰ συμφέροντα ἐπροστάτευον τὴν ἐγχωρίαν γεωργικὴν παραγωγὴν ἀπὸ τὸν ἀπηνῆ συναγωνισμόν τῶν ὑπερποντίων προϊόντων.

ἀπὸ τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν βιομηχανημάτων τῆς μὲ τὰς πρῶτας ὕλας ποῦ εἰσήγεν ἀπὸ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον. Ὁ κύκλος αὐτὸς ἀνταλλαγῆς ἐσυνεχίσθη ὑπὸ εὐνοϊκωτάτους ἐν γένει διὰ τὴν Μ. Βρεταννίαν ὄρους καὶ ἐπὶ μίαν ὀλόκληρον περίπου ἑβδομηκονταετίαν πρὸ τοῦ 1914. Εἰς τὸ διάστημα αὐτὸ ἦτο τόση ἡ ζήτησις διὰ τὰ εἶδη τῆς ἀγγλικῆς μονοπωλιακῆς βιομηχανίας ὥστε ἐδημιουργήθη μέγα ἐξαγωγικὸν πλεόνασμα διὰ τὴν Μ. Βρεταννίαν. Ἡ ἀξία τοῦ πλεονάσματος τούτου ἐκαλύπτετο ἀπὸ τὰ κεφάλαια, τὰ ὁποῖα εἰς αὐξανόμενα ποσὰ ἐδάνειζε ἡ Μ. Βρεταννία εἰς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον. Αἱ ἐξωτερικαὶ αὐταὶ ἐπενδύσεις ἐσυσσωρεύθησαν μὲ τὴν πάροδον τῶν χρόνων μέχρι τοῦ σημείου ὥστε μόνον οἱ ὀφειλόμενοι τόκοι, τὰ μερίσματα καὶ χρεωλύσια διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἐπιστροφήν αὐτῶν τῶν κεφαλαίων ἀπετέλεσαν ἓνα σημαντικὸν ποσὸν τὸ ὁποῖον εἶχε νὰ λαμβάνει ἑτησίως ἡ Μ. Βρεταννία ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Τὸ ποσὸν αὐτὸ κατήντησε νὰ εἶναι μεγαλύτερον ἀπὸ τὰ κεφάλαια τὰ ὁποῖα ἐξηκολούθει ἡ Ἀγγλία νὰ ἐξάγῃ μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δύναται νὰ διατηρῇ ἓνα παθητικὸν ἐμπορικὸν ἰσοζύγιον (βλ. πίν. I).

Π Ι Ν Α Ξ Ι
ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
1870—1938

(Μέσοι ἀριθμητικοὶ ὄροι)
ἐκατ. £

	A	B	Γ	Δ	E
	Καθαραὶ εἰσπράξεις ἐκ ναύλων	Εἰσοδ. ἐκ. τῶν ἐξωτ. ἐπενδ.	Καθαρὸν ὑπολ. τρεχ. ἐξωτ. λησμοῦ μὴ συμπερι- λαμβ. στοιχ. A καὶ B	Ἐξαγωγή κεφαλαίων	Ἐξαγωγή χρυσοῦ
1870—79	48.9	51.2	— 72.3	31.6	— 3.8
1880—89	48.5	69.0	— 72.7	44.4	+ 0.4
1890—99	53.4	92.5	—117.7	33.4	— 5.2
1901—13	81.2	138.5	—125.7	97.5	— 3.5
1922—29	128.4	284.7	—326.0	91.0	— 3.9
1930—38	91.2	206.5	—326.5	—45.6*	+16.8*

Πηγή: C a i n c r o s s Home and Foreign Investment in Gr. Britain, 1870—1913 (Cambridge Univers. Libr.) καὶ L e a g u e of N a t i o n s Balances of Payments.

* Μετ' ἐπιφυλάξεων λόγῳ τῶν ἀποστολῶν, κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, σημαντικῶν ποσοτήτων χρυσοῦ πρὸς μεσεγγύησιν.

Ἐπὶ τῶν συνθηκῶν αὐτῶν ἐκτίσθη εἰς τὸ παρελθὸν ὁ βρεταννικὸς πλοῦτος καὶ ἡ εὐημερία. Τὸ ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον τοῦ βρεταννικοῦ τρέχοντος ἐξωτερικοῦ λογαριασμοῦ (ἢ «λογαριασμοῦ εἰσοδήματος») ἐξησφάλιζε ἓνα ἰσχυρὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν, τὸ ὁποῖον ἐπέτρεπε καὶ ἐπέβαλε μίαν ὑψηλὴν ἰσοτιμίαν εἰς τὴν στερλίναν ἐν σχέσει πρὸς ὅλα τὰ ἄλλα νομίσματα τοῦ κόσμου. Ἡ σχέσις αὕτη καὶ οἱ ἐμπορικὸι δεσμοὶ τῆς Μ. Βρεταννίας μὲ τὸν ἀποικιακὸν της καὶ τὸν ὑπόλοιπον κόσμον τῆς ἐξησφάλιζαν εἰσαγωγὰς τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν εἰς χαμηλὰς τιμὰς, αἱ ὁποῖαι ἀπετέλουν τὴν βάσιν τῆς εὐημερίας της εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τῆς συναγωνιστικῆς δυνάμεως τῆς βιομηχανίας της εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Αἱ ἴδιαι αὗται συνθήκαι ὑπαγόρευον εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν τὴν διατήρησιν ἐλευθέρων ἐξωτερικῶν ἐμπορικῶν σχέσεων καὶ τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ἀποδοχῆς καὶ ἐφαρμογῆς τῶν ἰδίων φιλελευθέρων ἀρχῶν εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλυτέραν περιοχὴν τῆς γῆς. Ἡ πληρεστέρα ἐλευθερία εἰς τὰς ἐξωτερικὰς οἰκονομικὰς σχέσεις ἀπετέλει τὴν καλυτέραν ἐξυπηρέτησιν τῶν βρεταννικῶν συμφερόντων καὶ διότι ἐνέτεινε καὶ ἐπεξέτεινε τὸν διεθνῆ καταμερισμὸν τῶν ἔργων, ὁ ὁποῖος ἐνίσχυσε τὴν βρεταννικὴν βιομηχανίαν, ἀλλὰ καὶ διότι παρέτεινε ἢ διηύρυνε τὴν χρονικὴν διάρκειαν τοῦ βιομηχανικοῦ μονοπωλίου τῆς Μ. Βρεταννίας.

Ἡ προνομιακὴ ὁμως αὕτη θέσις ἤρχισε σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἐξασθενῇ. Ἡ βαθμιαία ἐκβιομηχάνησις τῶν ἄλλοτε ἀνεξελέκτων γεωργικῶν περιοχῶν τῆς γῆς, ἡ ὁποία ἐπεταχύνθη ἀπὸ ἀλλεπαλήλους πολέμους, ἐμείωσε τὰς ἀνάγκας τῶν διὰ τὰ προϊόντα τῆς ἀγγλικῆς βιομηχανίας. Συγχρόνως, ὁ πόλεμος τοῦ 1914-1918 προώθησε τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀμερικανικῆς βιομηχανίας, ἡ ὁποία ἐκτίσθη καὶ ὠργανώθη ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτέρων τεχνικῶν συλλήψεων καὶ τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὁποῖα ἐξασφαλίζει ἡ εὐρυτάτη ἐσωτερικὴ ἀμερικανικὴ ἀγορά. Ἐδημιουργήθη ὄντως ἓνας σοβαρώτατος συναγωνιστὴς τῆς βρεταννικῆς βιομηχανίας. Αἱ τάσεις αὗται εἶχον μειωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν βρεταννικῶν ἐξαγωγῶν, ὁ ὄγκος τῶν ὁποίων μέχρι μὲν τοῦ 1913 ἠῦξανε κατὰ φθίνοντα λόγον, ἀπὸ δὲ τοῦ 1913 μέχρι τοῦ 1939 ἤλαττοντο κατὰ αὔξοντα λόγον. Ἐντὸς τοῦ ἰδίου χρονικοῦ διαστήματος, κατ' ἀκολουθίαν τῆς αὐξήσεως τοῦ βρεταννικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ὑψώσεως τοῦ βιωτικοῦ τοῦ ἐπιπέδου, αἱ εἰσαγωγαὶ διωγκοῦντο σταθερῶς, κατὰ συνέπειαν τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου διηυρύνετο κατ' αὔξοντα λόγον. (βλέπε πῖνακα I).

3. Μέχρι τοῦ 1939 ὁμως, αἱ ἄνωτέρω τάσεις δὲν ἐδημιούργησαν πρόβλημα ἰσοζυγίου πληρωμῶν ὑπὸ τὴν σημερινὴν του ὀξείαν μορφήν. Αἱ συνέπειαι τῆς πτωτικῆς τάσεως τῶν ἐξαγωγῶν ἀντισταθμί-

ζοντο ἐν μέρει ὑπὸ τῆς σχετικῆς πτώσεως τῶν τιμῶν τῶν πρωτογενῶν προϊόντων, ἡ ὁποία ἐσυνεχίσθη ἀπὸ τοῦ 1883 μὲ μίαν ἀναστολήν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1901 καὶ 1913 ἐνισχύθη ἰδιαιτέρως μεταξὺ 1919 καὶ 1939. Ἡ ἐπέκτασις καὶ ἐντατικοποίησις τῆς ἀξιοποιήσεως μεγάλων ἐκτάσεων εἰς τὰς νέας χώρας κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πρώτου παγκοσμίου πολέμου προεκάλεσεν ὀλίγον μετὰ τὸ 1910 σημαντικὴν πτώσιν εἰς τὰς τιμὰς τῶν τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν³. Ἡ πτώσις αὕτη ἐσήμαινε ὅτι αἱ ἴδιαι ποσότητες τροφίμων καὶ πρώτων ὑλῶν ἠδύναντο νὰ ἀνταλλάσσωνται ἔναντι ὀλιγωτέρων βιομηχανικῶν καὶ ἐπομένως αἱ αὐταὶ ποσότητες εἰσαγωγῶν μὲ μικρότερον ὄγκον ἐξαγωγῶν.

Ἄλλ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἰδίως ἀπέτρεπον πρὸ τοῦ 1939 τὴν δημιουργίαν σοβαροῦ συναλλαγματικοῦ προβλήματος ἦσαν τὰ περιθώρια τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἠδύναντο ἡ Μ. Βρεταννία ἀκινδύνως νὰ ἀντλή διὰ νὰ καλύπτῃ τὰ ἐξωτερικά της ἑλλείμματα. Κατὰ τὸ 1931, ὅτε ὁ τρέχων ἐξωτερικὸς λογαριασμός της εἶχεν ἔλλειμμα £ 100 ἑκατ., ἡ Μ. Βρεταννία διετήρει ἐξωτερικὰς μακροπροθέσμους ἐπενδύσεις συνολικῆς ἀξίας £ 3.700 ἑκατ.⁴). Αἱ δυσχέρειαι αἱ ὁποῖαι συνεδέθησαν μὲ τὸ βρεταννικὸν ἰσοζύγιον πληρωμῶν κατὰ τὴν μεσοπόλεμον περίοδον, δὲν συνίσταντο εἰς τὴν ἀδυναμίαν ἐξευρέσεως μέσων διεθνούς πληρωμῆς, ἀλλὰ εἰς τὴν ἀντιπληθωρικὴν πίεσιν, τὴν ὁποῖαν προεκάλει ἡ ἐξ αἰτίας τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνοίγματος ἀπώλεια χρυσοῦ ἢ βραχυπροθέσμων κεφαλαίων ὑπὸ τὸ κράτος τοῦ μέχρι τοῦ 1941 ἐν ἰσχύϊ χρυσοῦ κανόνος. Ἐξ ἄλλου, ἡ παθητικότης τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου μεταξὺ 1925 καὶ 1931, ὠφείλετο, κατὰ τὴν γενικῶς παραδεδεγμένην πλέον γνώμην, εἰς τὴν ἐπαναφορὰν κατὰ τὸ 1925 τῆς πρὸ τοῦ 1914 ἰσοτιμίας τῆς στερλίνας μὲ τὸν χρυσόν, παρὰ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου ἐπελθοῦσαν ἀλλοίωσιν τῆς σχέσεως μεταξὺ τῶν βρεταννικῶν καὶ διεθνῶν τιμῶν. Περαιτέρω δὲ αἱ ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνοίγματος ὑφετικαὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς βρεταννικῆς οἰκονομίας ὠφείλοντο εἰς τὴν ἀκαμψίαν τοῦ χρυσοῦ κανόνος, ὁ μηχανισμὸς τοῦ ὁποίου κατέληγε εἰς τὴν ρύθμισιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐπιπέδου δραστηριότητος καὶ ἀπασχολήσεως, οὕτως ὥστε νὰ διατηροῦνται αἱ ἐξωτερικαὶ πληρωμαὶ ἐν ἰσορροπίᾳ πρὸς τὰς εἰσπράξεις.

Αἱ σημεριναὶ ὅμως συνθηκαὶ εἶναι διάφοροι. Τὸ ἀνοίγμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν δὲν δύναται ν' ἀποδοθῇ εἰς τὴν ἰσοτιμίαν τῆς στερλίνας. Διότι ὑπὸ τὴν ἀκόρεστον καὶ διψῶσαν παγκόσμιον ἀγο-

3. Βλ. The Cost of imports The Times Aug. 1947.

4. Royal Institute of International Affairs, The Problem of International Investment 1937 σελ. 148.

ρὰν ἡ ἐλαστικότητα τῆς διεθνoῦς ζήτησεως διὰ τὰ περισσότερα ἀγαθὰ εἶναι μηκίστη. Ἐξ ἄλλου—καὶ τοῦτο εἶναι τὸ σοβαρώτερον—τὰ περιθώρια τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεων ὑπέστησαν μίαν τεραστίαν ἐλάττωσιν κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον. Τὸ παρὸν βρεταννικὸν πρόβλημα κατὰ συνέπειαν, δὲν συνίσταται εἰς τὴν πείσιν τὴν ὁποῖαν ἀσκεῖ τὸ ἐξωτερικὸν ἄνοιγμα ἐπὶ τῶν μισθῶν καὶ τῆς ἐσωτερικῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος τῆς Μ. Βρεταννίας—πᾶσα τοιαύτη πείσις ἐξουδετεροῦται σήμερον ὑπὸ τῶν ἐλέγχων ἐπὶ τῆς ἐξαγωγῆς κεφαλαίων καὶ τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς τοῦ χρήματος· αἱ σημεριναὶ δυσχέρειαι ὀφείλονται εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν διαθεσίμων μέσων διεθνoῦς πληρωμῆς νὰ καλύψουν τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου, τὸ ὁποῖον καὶ διηυρύνθη καὶ ἡ συμπλήρωσις του κατέστη ἀπειλητικῶς δυσχερῆς κατόπιν τῆς σοβαρᾶς ἐλαττώσεως τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῶν εἰς χρυσὸν καὶ συνάλλαγμα διαθεσίμων τῆς Μ. Βρεταννίας.

4. Τὰ βρεταννικὰ χρέη πρὸς τὸν ὑπόλοιπον κόσμον εἰς τὸ διάστημα καὶ διὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ πολέμου, ἠύξημένα μὲ τὴν μείωσιν τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεων καὶ τῶν ἀποθεμάτων τῆς Μ. Βρεταννίας εἰς συνάλλαγμα καὶ χρυσόν, ἀνήρχοντο τὸν Ἰούνιον τοῦ 1945 εἰς £ 4198 ἑκατ.⁵ Συνέπεια αὐτῆς τῆς ἐξωτερικῆς ἀποεπενδύσεως (disinvestment) εἶναι ὅτι αἱ καθαρὰ ἐτήσια εἰσπράξεις τῆς Μ. Βρεταννίας ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐκ τόκων καὶ μερισμάτων ἠλαττώθησαν ἀπὸ £ 203 ἑκατ. κατὰ μέσον ὄρον ἐντὸς τῆς τριετίας 1936—1938 εἰς £ 75 ἑκατ. Πλέον τοῦ ἡμίσεος περίπου τῆς χωρητικότητος τοῦ ἐμπορικοῦ της στόλου ἐβυθίσθη εἰς τὸ διάστημα τοῦ πολέμου καὶ ὑπολογίζονται εἰς τὸ ἥμισυ περίπου τῶν προπολεμικῶν αἱ εἰσπράξεις ἐκ ναύλων. Ἐπὶ πλέον, αἱ ἐξωτερικαὶ κρατικαὶ δαπάναι διὰ τὴν διατήρησιν στρατιωτικῶν δυνάμεων ἐκτὸς τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ τὴν χρηματοδότησιν τῶν ἐισαγωγῶν εἰς τὰς περιοχὰς βρεταννικῆς κατοχῆς ἠύξηθησαν ἀπὸ £ 18 ἑκατ. Κατὰ μέσον ὄρον ἐτησίως διὰ τὴν τριετίαν 1936—1938 εἰς £ 300 ἑκατ. κατὰ τὸ 1946 (βλ. Πίν. II).

Ἐπὶ τοὺς ὄρους αὐτοὺς τὸ κλείσιμον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνοιγματος ἠδύνατο νὰ πραγματοποιηθῆ μόνον μὲ μείωσιν τῶν ἐισαγωγῶν καὶ αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἡ ὑποτίμησις τῆς ἐξωτερικῆς ἀξίας τῆς στερλίνας ἐθεωρήθη ἐπισφαλὲς καὶ πιθανῶς ἐπικίνδυνον μέτρον, διότι ἡ ἐλαστικότης τιμῆς τῆς βρεταννικῆς

5. Ἐκ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ £ 2879 ἑκ. ἀντιπροσωπεύουν τὰ εἰς στερλίνας τυπικῶς βραχυπρόθεσμα χρέη τῆς Μ. Βρεταννίας. Βλ. Statistical Material presented κλπ. σελ. 12.

ΠΙΝΑΞ ΙΙ
ΤΟ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΝ ΙΣΟΖΥΓΙΟΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
1938 καὶ 1946

	έκατ. £	
	1938	1946
Εισαγωγαι (fob)	835	1110
Ἐξαγωγαι καὶ ἐπαναεξαγωγαι	533	890
Ἐμπορ. ἰσοζυγ.	— 302	— 220
Εἰσόδημα ἐκ ἐξωτερικῶν ἐπεν- δύσεων	175	80
Ναῦλοι	20	10
Κρατικαὶ δαπάναι εἰς τὸ ἐξωτ.	— 16	— 300
Διάφορα	53	30
Ἴσοζύγιον μὴ ὄρατῶν στοιχ. τρέχοντος λογαριασμοῦ	232	— 180
Ἐπίλοιπον τρέχοντος ἐξωτ. λογαριασμοῦ (ἢ λογαριασμοῦ εἰσοδήματος)	— 70	— 400

(Πηγή: National Income and Expenditure of the U.K 1938—1946
Cmd. 7099).

ζητήσεως δι' εἰσαγωγὰς εἶναι χαμηλή, ἐνῶ συγχρόνως ἡ ἐλαστικότης τιμῆς τῆς ἐξωτερικῆς ζητήσεως δι' ἀγγλικὰς ἔξαγωγὰς δὲν εἶναι ἐπαρκῶς ὑψηλή, σήμερον δέ, ὑπὸ τὰς συνθήκας δίψης τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, εἶναι ἔτι χαμηλοτέρα ⁶. Ἐπομένως μίᾳ ὑποτίμησιν τῆς στερλίνας δὲν ἦτο βέβαιον ὅτι θὰ εἶχεν ἐπανορθωτικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν ⁷.

6. Βλ. **Joan Robinson** *Essays in the Theory of Employment* 1937 σελ. 188—201. **Lerner**, *The Economics of Control* 1944 σελ. 377—380. **Haberler** *International Economic Relations—Discussion*, Amer. Econ. Rev. Suppl, 1 1943 σ. 333.

7 Μία ὑποτίμησις, ὑποστηρίζεται περαιτέρω, θὰ ἐνισχύσῃ τὴν πληθωρικὴν τάσιν συγχρόνως δὲ θὰ μεταβάλλῃ τοὺς ὄρους διεθνοῦς ἀνταλλαγῆς εἰς βάρος τῆς Μ. Βρεταννίας. Τὰ δύο αὐτὰ παρεπόμενα ἐπιχειρήματα δὲν νομίζω ὅτι θὰ ἐβάρυναν ἐὰν ἐκ τῆς ὑποτιμῆσεως ἠδύνατο νὰ ἀναμένηται μερικὴ ἔστω διόρθωσις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Ἡ πληθωρικὴ πίεσις ὑπάρχει καὶ

Πᾶσα μείωσις ἐξ ἄλλου τῶν βρεταννικῶν εἰσαγωγῶν συνεπάγεται πτώσιν τοῦ βρεταννικοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου. Τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰ βασικὰ τρόφιμα, τῶν ὁποίων πᾶσα ἐλάττωσις προκαλεῖ πτώσιν τοῦ ἐπιπέδου διατροφῆς. Τὸ τέταρτον τῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν εἶναι πρῶται ὕλαι, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν κίνησιν τῆς ἀγγλικῆς βιομηχανίας, ἡ μείωσις τῶν ὁποίων θὰ δημιουργήσῃ ἀνεργίαν. Τὸ ὑπόλοιπον τέταρτον ἀντιπροσωπεύει τὴν ἀξίαν μηχανῶν καὶ ἡμικατεργασμένων προϊόντων ἀναγκαίων διὰ τὴν βρεταννικὴν παραγωγὴν, τὰ ὁποῖα ἂν, ἀντὶ νὰ εἰσάγονται, παρήγοντο εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἡ οἰκονομία εἰς συνάλλαγμα ἢ ὁποῖα θὰ ἠδύνατο νὰ κερδηθῇ θὰ ἦτο τελικῶς ἐλαχίστη. Διότι ὄχι μόνον θὰ ἔπρεπε νὰ δαπανηθῇ συνάλλαγμα διὰ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν πρώτων ὑλῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀπόσπασις ἐξ ἄλλων ἀπασχολήσεων ἐργατικῶν δυνάμεων διὰ τὴν παραγωγὴν τῶν βιομηχανημάτων αὐτῶν θὰ ἐμείωνε τὴν δυναμικότητα ἐξαγωγῆς πρὸς ἀποδοτικωτέρας εἰς συνάλλαγμα κατευθύνσεις. Τὰ εἰσαγόμενα, τέλος, εἶδη πολυτελείας ἀποτελοῦν ἓν ἀσήμαντον ποσοστὸν τῆς συνολικῆς ἀξίας τῶν εἰσαγωγῶν καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνοίγματος⁸. Κατὰ συνέπειαν, τὸ κλεισιμον τοῦ ἐλλείμματος ἄνευ οὐσιώδους μειώσεως τοῦ βιωτικοῦ ἐπιπέδου τῶν ἐργαζομένων ἰδίως τάξεων, θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτευχθῇ μόνον με μίαν σημαντικωτάτην αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 1946 αἱ τιμαὶ τόσον τῶν εἰσαγομένων ὅσον καὶ τῶν ἐξαγομένων εἰδῶν ἦσαν περίπου διπλάσιοι τῶν προπολεμικῶν, δηλαδὴ ἡ σχέσις ἀνταλλαγῆς διετηρήθη περίπου ἀναλλοίωτος (βλ. Πίνακα III), Ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως ὑπολογισμοῦ, διὰ τὴν διατήρησιν τοῦ ὄγκου τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ 1938, ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν ἔπρεπε ν' αὔξηθῇ κατὰ 50 % ἐν σχέσει πρὸς τὸν ὄγκον τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1938. Εἰς τὸν ὑπολογισμὸν ὁμοῦς αὐτὸν δέον νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψιν καὶ οἱ ἐξῆς πρόσθετοι παράγοντες: Πρῶτον, ἡ διατήρησις πλήρους καὶ ἐντατικῆς ἀπασχολήσεως καὶ ἡ πραγματοποίησις τοῦ κοινωνικοῦ προγράμματος τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως θὰ

ἄνευ τῆς ὑποτιμήσεως καὶ δύναται νὰ συγκρατηθῇ ὑπὸ τῶν κρατικῶν ἐλέγχων, ὅπως ἀποδεικνύει ἡ πείρα τῶν τελευταίων ἐτῶν εἰς τὴν Μ. Βρεταννίαν. Ἐξ ἄλλου, αἱ συνέπειαι τῆς μεταβολῆς τῶν ὄρων ἀνταλλαγῆς θὰ δημιουργηθοῦν καὶ ἄνευ ὑποτιμήσεως ὅταν καμθῇ ἡ ἐντασις τῆς διεθνοῦς ζήτησεως, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καὶ μία ὑποτίμησις θὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ ἰσοζυγίου τῶν πληρωμῶν. Κατὰ τὰς ὑπαρχούσας ὁμοῦς ἐνδείξεις αἱ συνθήκαι δίψης τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς δὲν ἔχουν εἰσέτι ἐκλείψῃ. Πρβλ. **J. R. Hicks** εἰς *The Economist* 19 Αὐγούστου 1947 σελ. 276.

8. **Macdougall** *Britain's Foreign Trade Problem*, *Econ. Journ.* 1947 σελ. 74—75.

ΠΙΝΑΞ III
ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΙΜΩΝ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ
1938 : 100

	Εισαγωγαί	Ἐξαγωγαί
1930 (Δεκέμβρ.)	130	106
1945 (Δεκέμβρ.)	195	194
1946 (Μάρτιος)	199	192
> (Ἰούνιος)	203	196
> (Σεπτεμ.)	208	202
» (Δεκέμβρ.)	219	210
1947 (Μάρτιος)	227	220
> (Μάϊος)	241	225
> (Ἰούλιος)	252	230

Πηγή: Monthly Digest of Statistics.

ἔχουν ὡς συνέπειαν τὴν αὔξησιν τῶν εἰσαγωγῶν πέραν τοῦ ἐπιπέδου τοῦ 1938. Δεύτερον, εἰς τὴν μείωσιν τοῦ εἰσοδήματος ἐκ τῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεων πρέπει νὰ προστεθοῦν τὰ ἀναγκαῖα ποσὰ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν καὶ ἐπιστροφὴν τῶν πολεμικῶν καὶ μεταπολεμικῶν δανείων καὶ ὀφειλῶν τῆς Μ. Βρεταννίας, καθὼς καὶ ὠρισμένα περιθώρια δι' ἀνοίγματα ἐξωτερικῶν πιστώσεων, αἱ ὁποῖαι εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν διόγκωσιν τῶν βρεταννικῶν ἐξαγωγῶν. "Ἐὰν ληφθοῦν ὑπ' ὄψει οἱ πρόσθετοι αὐτοὶ παράγοντες, τὸ ἐπίπεδον τῶν ἐξαγωγῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀναγκαῖον διὰ τὴν ἀποκατάστασιν ἰσορροπίας, ἀνέρχεται περίπου εἰς τὰ 175 % τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1938⁹. Εἰς περίπτωσιν δὲ καθ' ἣν θὰ διετηρεῖτο ἡ ἐνισχύετο ἡ αὔξησις τῶν τιμῶν τῶν πρωτογενῶν προϊόντων, ἡ ὁποία ἐσημειώθη ἀπὸ τοῦ 1946, αἱ ἐξαγωγαὶ πρέπει νὰ ὑπερβοῦν τὸ ἐπίπεδον τῶν 175 % τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1938 διὰ νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἰσοσκελίσις τοῦ βρεταννικοῦ ἐξωτερικοῦ λογαριασμοῦ ἄνευ σοβαρῶν περικοπῶν εἰς τὰς εἰσαγωγάς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ πολέμου ἡ βρεταννικὴ παραγωγή εἶχε συγκεντρωθῆ ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς συμμαχικῆς προσπάθειας. Τοῦτο ἐπέβαλε μίαν σημαντικὴν μείωσιν τῶν ἐξαγωγῶν αἱ ὁποῖαι ἔφθασαν τὸ 1944 εἰς τὰ 30 % τοῦ ὄγκου καὶ εἰς τὸ ἥμισυ

9. Statistical Material κ.λ.π., Economic Survey for 1947, Cmd 7046' Passim.

περίπου τῆς ἀξίας τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1938¹⁰). Κατὰ συνέπειαν διὰ νῦ ἀναβιώσουν αἱ βρεταννικαὶ ἐξαγωγαί. ἦτο ἀπαραίτητος ἡ προηγουμένη μετατροπὴ τῆς πολεμικῆς παραγωγῆς εἰς εἰρηνικὴν καὶ ἡ πλήρης κινητοποίησης τοῦ παραγωγικοῦ ἐξοπλισμοῦ καὶ τῶν ἐργατικῶν δυνάμεων τῆς Μ. Βρεταννίας.

Καὶ αἱ δύο ὁμῶς αὐταὶ προϋποθέσεις δὲν ἦσαν εὐκόλως πραγματοποιήσιμοι, ἰδίως ἐντὸς βραχέως χρονικοῦ διαστήματος. Ἡ μείωσις τοῦ ἐθνικοῦ πλούτου, ἀπὸ ἔλλειψιν ἐπισκευῶν, ἀπὸ τὰς πάσης φύσεως φθορὰς καὶ καταστροφὰς ἐκ πολεμικῆς δράσεως καὶ συνεπείᾳ τῆς μειώσεως τῶν προσωπικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἀποθεμάτων, ὑπελογίσθη εἰς τὸ τέλος τοῦ πολέμου εἰς 25% τῆς προπολεμικῆς ἀξίας τοῦ βρεταννικοῦ πλούτου¹¹. Συγχρόνως, μέγα μέρος τῶν ἐγκαταστάσεων, αἱ ὁποῖαι διεσώθησαν εἶχον κατασκευασθῆ διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῆς πολεμικῆς παραγωγῆς καὶ δὲν ἦσαν ἐπομένως κατάλληλοι διὰ τὴν τροφοδότησιν τῆς ἐσωτερικῆς εἰρηνικῆς ἀγορᾶς ἢ τῶν ἐξαγωγῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ νέου παραγωγικὴ κινητοποίησης τῶν ἐργατικῶν χειρῶν δὲν ἦτο ἐπίσης εὐκόλος διότι τὸ τέταρτον περίπου τοῦ ἐργαζομένου πληθυσμοῦ τῆς Μεγάλης Βρεταννίας ἦτο κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1945 ὑπὸ τὰ ὄπλα καὶ μία ταχεῖα ἀποστράτευσις δὲν ἐθεωρεῖτο πολιτικῶς, ἀλλ' οὐδὲ ἦτο τεχνικῶς δυνατὴ.

Οἱ ἀνωτέρω λόγοι ὠδήγησαν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι μετὰ τὴν παύσιν τῆς λειτουργίας τοῦ μηχανισμοῦ δανεισμοῦ καὶ ἐκμισθώσεως τὸ ἔλλειμμα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη καὶ μέχρι πραγματοποιήσεως τοῦ ἐπιπέδου τῶν 175% τοῦ ὄγκου τοῦ 1938, ἦτο ἀναπόφευκτον. Ἡ διαπίστωσις αὕτη ἀπετέλεσε τὴν βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐκρίθη κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1945 καὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1946 ἡ ἀναγκαιότης συνομολογήσεως τῶν δανείων \$ 3.750 ἑκατ. ἀπὸ τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας καὶ καν. \$ 1.200 ἑκατ. ἀπὸ τὸν Καναδᾶ, τὸ ἰσότιμον τῶν ὁποίων συνολικῶς ἀνήρχετο εἰς £ 1237 ἑκατ.

Ἡ συμπλήρωσις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνοίγματος, κατὰ τὰ πρῶτα μετὰ τὸν πόλεμον ἔτη, διὰ δανεισμοῦ ἀπετέλει τὴν ἀναπόφευκτον βραχυπρόθεσμον λύσιν. Ἐάν ἐξαιρέση τις τὸ ἐπιχείρημα, ὅτι τὸ ποσὸν τοῦ δανείου θὰ ἔπρεπε νὰ δοθῆ ἀπὸ τὰς Ἡν. Πολιτείας χαριστικῶς καὶ εἰς ἀντάλλαγμα τῶν πάσης φύσεως συνεισφορῶν τῆς Μ. Βρεταννίας εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν¹², οἱ ὅροι τοῦ δανείου βάσει ἐμπορικῶν κριτηρίων θεωροῦνται ἐν γένει εὐνοϊκοί. Τὸ κύριον

10. Statistical Material κλπ. σελ. 8.

11. Statistical Material. σελ. 13.

12 Βλ. ἀντ' ἄλλων **Keynes**, Hansard (House of Lords) 18 Δεκ. 1945 στήλη 780. **Gibson**, Equality of sacrifice, The Times 23 Αὐγ. 1947.

ἐπιχείρημα ἐναντίον τοῦ ἀμερικανικοῦ δανείου ἀναφέρεται εἰς τὰς παρεπομένας ρήτρας τῆς συμβάσεως, βάσει τῶν ὁποίων ὑπεχρεώθη ἡ Μ. Βρεταννία νὰ ἀποδεχθῆ τὸ τότε Σχέδιον τοῦ Bretton Woods, καθὼς ἐπίσης καὶ κατ' ἀρχὴν τὰς ἀμερικανικὰς προτάσεις διὰ τὴν σύγκλησιν μιᾶς διεθνoῦς συνδιασκέψεως πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς καθιερώσεως καὶ ὀργανώσεως πλέον ἐλευθέρων διεθνῶν ἐμπορικῶν σχέσεων. Τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο ἀναφέρεται συνήθως εἰς τὰς ἀπωτέρας συνεπείας τῆς εἰσαγωγῆς τῆς ἀρχῆς τοῦ μετατρεπτοῦ¹³ καὶ τῆς ἄνευ διακρίσεως ρήτρας¹⁴. Ἡ ἐκτίμησις τῆς βαρύτητός του ἐντὸς τῆς μακροτέρας διαρκείας προοπτικῆς συνδέεται μετὰ τῶν ἐρωτημάτων τὰ ὁποῖα διατυποῦνται εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ σημειώματος. Τὰς συνεπείας ὁμως τῆς εἰσαγωγῆς τῶν ἀνωτέρω ἀρχῶν κατὰ τὴν μεταβατικὴν περίοδον τῆς ἀνασυγκροτήσεως, καὶ

13. Ὁ ὅρος ἀποτελεῖ μετάφρασιν τοῦ ἀγγλικοῦ convertibility καὶ σημαίνει κατ' ἀρχὴν τὸ δικαίωμα μιᾶς χώρας νὰ ἀξιῶσῃ ἀπὸ μίαν ἄλλην τὴν μετατροπὴν τῶν μετ' αὐτῆς ἐνεργητικῶν τῆς ὑπολοίπων εἰς γενικῶς ἀποδεκτὸν μέσον διεθνoῦς πληρωμῆς. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἦτο αὐτομάτως ἀνεγνωρισμένον ἐντὸς τοῦ χρυσοῦ κανόνος τοῦ ὁποῖου ἀπετέλει ἀναπόσπαστον στοιχεῖον. Ὁ ὅρος ἐν τῇ σημερινῇ του χρήσει ἀναφέρεται εἰς τὸ περιορισμένως μετατρεπτόν, ὡς τοῦτο καθιεροῦται εἰς τὴν συμφωνίαν τοῦ Bretton Woods καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν ἰσχύει διὰ τὰς χώρας αἱ ὑποῖαι ἀπεδέχθησαν τὴν συμφωνίαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ μόνον δι' ἐνεργητικὰ ὑπόλοιπα ἐκ τρεχουσῶν συναλλαγῶν ἢ ἐφόσον διαθέσιμα ἢ ἄλλα στοιχεῖα ἐνεργητικοῦ μιᾶς χώρας εἰς μίαν ἄλλην ἐκποιοῦνται διὰ νὰ καλύψουν τρεχούσας πληρωμάς. Ἡ τοιαύτη ἀρχὴ τοῦ μετατρεπτοῦ ἀποτελεῖ θεμελιώδη προϋπόθεσιν τοῦ πολυμεροῦς συναλλαγματοῦ συστήματος (multilateralism), ἢ ἐπαναφορὰ καὶ διατήρησις τοῦ ὁποῖου ἀποτελεῖ τὸν σκοπὸν ὄλων τῶν μεταπολεμικῶν διεθνῶν οἰκονομικῶν συμφωνιῶν καὶ τῶν διεξαγομένων διαπραγματεύσεων τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ προωθῆσει ἰδίως τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν.

14. Τὸ περιεχόμενον τῆς ἄνευ διακρίσεως (non-discrimination) ρήτρας εἶναι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἀποδεχομένου τὴν ρήτραν κράτους νὰ ἀπέχη τῆς εἰσαγωγῆς παντὸς μέτρου, τὸ ὁποῖον ἀμέσως ἢ ἐμμέσως καταλήγει εἰς διάφορον ἐμπορικὴν μεταχείρισιν τῶν προϊόντων τῆς ὑπὲρ ἧς ἡ ρήτρα χώρας ὑπὲρ τῶν προϊόντων μιᾶς ἄλλης χώρας. Ἡ ρήτρα ἄνευ διακρίσεως ἀποτελεῖ τὴν ἀντίστροφον διατύπωσιν τῆς ρήτρας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους, ἀλλ' εἶναι, νομίζω, εὐρυτέρου περιεχομένου διότι, ἐνῶ ἡ ρήτρα τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου κράτους ἀναφέρεται συνήθως μόνον εἰς τὴν δασμολογικὴν προστασίαν, ἡ ἐρμηνεῖα ἢ ὁποῖα τείνει νὰ δοθῆ εἰς τὴν ἄνευ διακρίσεως ρήτραν εἶναι εὐρυτάτη καὶ περιλαμβάνει πάσης φύσεως, ἀμέσους ἢ ἐμμέσους, συνεπείας οἰουδήποτε μέτρου τὸ ὁποῖον καταλήγει εἰς τὴν διακριτικὴν μεταχείρισιν τῶν ἐμπορευμάτων μιᾶς χώρας. Βλ. ITO Charter (Report of the 2nd session of the Prep. Com. of the U.N. Conference on Trade and Employment) Κεφ. IV.

μόνον ὑπὸ τῆς Μ. Βρεταννίας, θὰ προσπαθῆσω συντόμως νὰ ἐξηγήσω εἰς τὰς ἐπομένους παραγράφους.

5. Κατὰ τὰς διαπραγματεύσεις τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1945 μετὰ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν διὰ τὴν χορήγησιν τοῦ δανείου, τὸ συσσωρευτικὸν ἄνοιγμα τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου μέχρις ἰσοσκελίσεώς του, δηλαδὴ ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου 1946 μέχρι τέλους τοῦ 1950, ὁπότε ἤλπίζετο ὅτι θὰ πραγματοποιηθῆ τὸ ἐπίπεδον τῶν 175 % τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1938, ὑπελογίζετο εἰς £ 1300 ἑκατ. Εἰδικώτερον τὸ ἔλλειμμα τοῦ 1946 εἶχε προβλεφθῆ £ 750 ἑκατ. καὶ £ 500 ἑκατ. τὸ ἔλλειμμα διὰ τὰ δύο ἐπόμενα ἔτη 1947 καὶ 1948 ὁμοῦ. Ἐναντι αὐτῶν τῶν προβλέψεων τὸ ἄνοιγμα τοῦ 1946 ἀνήλθεν εἰς τὰ £ 400 ἑκατ., δηλαδὴ εἰς σημαντικῶς μικρότερον ποσὸν τοῦ προβλεφθέντος. Ἀπὸ τὸ ποσὸν αὐτὸ τὸ ἰσότιμον £ 279 ἑκατ. εἰς δολλάρια συνεπληρώθη ἐκ τῶν βορειοαμερικανικῶν πιστώσεων.

Ἀπὸ τῆς 1ης ὄμως Ἰανουαρίου μέχρι τῆς 20ης Αὐγούστου 1947 τὸ σύνολον τῶν ἀναγγελθέντων τραβηγμάτων ἐκ τῆς πιστώσεως τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἀνήλθεν εἰς \$ 2 750 ἑκατ., δηλαδὴ αἱ συνολικαὶ ἀναλήψεις ἀπὸ τῆς συνομολογήσεως τοῦ δανείου μέχρι τῆς 20ης Αὐγούστου (ὁπότε ἦρθη τὸ μετατρεπτὸν τῆς στερλίνας καὶ ἐδεσμεύθη τὸ ἀπομένον ὑπόλοιπον τοῦ δανείου) ἔφθασαν τὰ \$ 3.350 ἑκατ. καὶ τὸ (δεσμευθὲν) ὑπόλοιπον τὰ \$ 400 ἑκατ. (εἰς δολλάρια ἰσότιμον £ 100 ἑκατ.). Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν τὸ ὑπόλοιπον τῆς Καναδικῆς πιστώσεως ἀνήρχετο εἰς \$ Καν. 500 ἑκατ. (£ 125 ἑκ.), ἀλλὰ λόγῳ τοῦ σοβαροῦ παθητικοῦ ὑπολοίπου τοῦ Καναδᾶ μετὰ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν εἶχεν ἐξ ὑπαρχῆς συμφωνηθῆ ὅτι μόνον τὰ 50 % τοῦ βρεταννικοῦ παθητικοῦ ὑπολοίπου μετὰ τοῦ Καναδᾶ θὰ καλύπτονται ἐκ τῆς Καναδικῆς πιστώσεως, τὰ ὑπόλοιπα δὲ 50 % διὰ δολλαρίων ¹⁵

Ἡ ἐπιτάχυνσις αὕτη τῆς ἐξαντλήσεως τῶν Βορειοαμερικανικῶν πιστώσεων ὀφείλεται εἰς δύο γενικὰ αἷτια: Πρῶτον, εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰανουαρίου τοῦ τρέχοντος ἔτους διεύρυνσιν τοῦ γενικοῦ ἀνοίγματος τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Δεύτερον, εἰς τὴν διεύρυνσιν εἰδικῶς τοῦ εἰς δολλάρια ἀνοίγματος.

Ἡ διεύρυνσις τοῦ γενικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐλλείμματος εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα ἀφ' ἑνὸς μὲν, τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν τῶν εἰσαγωγῶν κατὰ πολὺ περισσότερον τῆς ὑψώσεως τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγῶν (βλ. Πίν. III), ἀφ' ἑτέρου δέ, τῆς πτώσεως—ἀντὶ τῆς ἀναγκαίας καὶ ἀναμενομένης ὑψώσεως—τῶν ἐξαγωγῶν, ἐξ αἰτίας τῆς κρίσεως τοῦ ἄν-

15. Dalton Hansard (House of Commons), 7 Αὐγ. 1947, στήλη 1678.

ἄνθρακος κατὰ τὸν λήξαντα χειμῶνα. Εἰδικώτερον :

Μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1945 αἱ τιμαὶ τόσο τῶν εἰσαγωγῶν ὡς καὶ τῶν ἐξαγωγῶν ἦσαν κατὰ τι χαμηλότεραι τοῦ διπλασίου τῶν τιμῶν τοῦ 1938. Κατὰ τὸ 1946 αἱ τιμαὶ ἐν γένει ὑψώθησαν, ἀλλ' αἱ τιμαὶ τῶν πρωτογενῶν προϊόντων ὑψώθησαν περισσότερο τῶν τιμῶν τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων. Ἡ διαφορά εἰς τὴν ὑψωτικὴν

ΠΙΝΑΞ IV

ΚΙΝΗΣΙΣ ΤΟΥ ΟΓΚΟΥ ΤΩΝ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΚΑΙ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

1938 : 100

		Ἐξαγωγαὶ	Εἰσαγωγαὶ
1945	3ον τέταρτον	46.2	61.7
	4ον »	55.8	53.0
1946	1ον »	83.9	63.2
	2ον »	97.7	68.7
	3ον »	103.9	70.1
	4ον »	110.8	72.2
1947	1ον »	100.5	66.7
	2ον »	102	77.0
	3ον »	114*	

Πηγή : Monthly Digest of Statistics.

* The Economist, 25 Ὀκτ. 1947.

τάσιν ὠξύνθη ἰδιαιτέρως ἀπὸ τοῦ δευτέρου τριμήνου τοῦ 1947. Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούλιον αἱ τιμαὶ βρεταννικῶν εἰσαγωγῶν ἦσαν σχεδὸν κατὰ 10% ὑψηλότεραι τῶν τιμῶν τῶν ἐξαγωγῶν (βλ. Πίν. III)

Ἐξ ἄλλου, ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1946 ἀνήρχετο εἰς τὰ 110.8% τοῦ ὄγκου τοῦ 1938 καὶ ὑπῆρχον ἐλπίδες τότε πραγματοποιήσεως ἐντὸς τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ 1947 τοῦ ἐπιπέδου 140%. Ἀλλ' ἡ ἐξάντλησις τῶν ἀποθεμάτων τοῦ ἄνθρακος καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τῆς τρεχούσης παραγωγῆς τῶν ἀνθρακωρυχείων διὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῶν ἀναγκῶν τῆς καταναλώσεως καὶ τῆς βιομηχανίας ἔρριψε τὸ ἐπίπεδον τῶν ἐξαγωγῶν εἰς τὰ 100.5% τοῦ ὄγκου τοῦ 1938 (βλ. Πίν. IV). Ἡ πτώσις αὕτη ἠῤῥησε κατὰ τοὺς

Π Ι Ν Α Ξ V

ΜΗΝΙΑΙΟΙ ΜΕΣΟΙ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΟΙ ΟΡΟΙ
ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1938, 1946 καὶ 1947 (1ον τρίτον)

ἐκατ. £

	Εἰσαγωγαι			Ἐξαγωγαι			Ἐπίλοιπον		
	1938	1946	1947*	1938	1946	1947*	1938	1946	1947*
Ἑνωμ. Πολιτ.	9.8	18.9	24.8	1.7	3.0	3.4	— 8.1	—15.3	—21.4
Καναδάς	6.6	16.3	15.4	1.9	2.7	2.8	— 4.7	—13.6	—13.6
Ἀργεντινή	3.2	5.6	9.8	1.6	1.7	2.5	— 1.6	— 3.9	— 7.3
Σύνολον	19.6	40.8	50.0	5.2	7.4	8.7	—14.4	—33.4	—41.3
Χῶραι στερλίν.**	25.4	37.6	44.5	18.6	38.0	43.0	— 6.8	0.4	— 1.5
Εὐρώπη	25.7	19.4	22.3	14.4	29.0	29.1	—11.3	9.6	6.8
Ἐπίλοιπ. κόσμος	5.9	10.3	11.1	1.0	1.6	2.2	— 4.9	— 8.7	— 8.9
Σύνολον	57.0	67.3	77.9	34.0	68.6	74.3	—23.0	1.3	— 3.6
Γενικὸν Σύνολον	76.6	108.1	127.9	39.2	76.0	83.0	—37.4	—32.1	—44.9

Πηγή: Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ Monthly Digest of Statistics.

* 1 Ἰανουαρίου — 30 Ἀπριλίου 1947.

** Πᾶσαι αἱ Βρεταννικαὶ χῶραι πλὴν τοῦ Καναδά καὶ τῆς Νέας Γῆς. ἐπὶ πλέον δὲ ἡ Αἴγυπτος, τὸ Ἰράκ, ἡ Ἰσλανδία καὶ αἱ Φαρῶν νῆσοι.

Παραλλήλως ὁμοίως πρὸς τὴν αὔξησιν τοῦ γενικοῦ ἐλλείμματος, τὸ εἰς δολλάρια ἄνοιγμα τοῦ γενικοῦ ἀνοίγματος ἐντὸς τοῦ πρώτου ἡμῆνου τοῦ 1947 διὰ τοὺς ἐξῆς εἰδικούς λόγους :

Πρῶτον, τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ἐλλείμματος τοῦ βρεταννικοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἦτο μετὰ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν καὶ ἡ ὑψωσις τῶν ἀμερικανικῶν τιμῶν μετὰ τὴν ἄρσιν τῶν ἐλέγχων ἦτο ἰδιαιτέρως

ὀξεῖα¹⁷ (εἰς ταύτην ἄλλωστε ὀφείλεται κατὰ σοβαρὸν λόγῳν ἡ γενικὴ ὕψωσις τῶν διεθνῶν τιμῶν). Ὁ μέσος ὀρος τῆς μηνιαίας ἀξίας τῶν βρετανικῶν εἰσαγωγῶν ἐκ τῶν Ἡν. Πολ. ἠϋξήθη ἀπὸ £ 18,9 ἑκατ. εἰς £ 24,8 ἑκατ. ἐντὸς τοῦ πρώτου τετραμήνου τοῦ 1947, καθ' ὃν χρόνον ἡ μηνιαία ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν ἠϋξήθη μόνον ἀπὸ £ 3.0 ἑκατ. εἰς £ 3.4 ἑκατ. (βλ. Πίν. V, προηγ. σελ.). Ἐξ ἄλλου, καὶ αἱ δαπάναι

Π Ι Ν Α Ξ V I

ΕΛΛΕΙΜΑ ΔΟΛΛΑΡΙΩΝ ΤΟΥ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ

Ἴσοτίμον εἰς ἑκατ. £

	1η Ἰαν. 1946 —20 Αὐγ. 1947	1ον Ἐξάμ. 1947
Βρετ. ἔλλ. μετὰ Η.Π.	294	176
» » » » διὰ λησμὸν Γερμ.	44	29
» » » ὑπολ. Δ. Ἡμισφ.	240	118
Ἐλλειμμα χωρῶν στεργλ. μετὰ Η.Π.	} 155	58
» » » » ὑπολ. Δ. Ἡμισφ.		10
» ὑπολ. κόσμου » Δ. Ἡμισφ.		37
Συνεισφ. χωρῶν στεργλ. εἰς Ὄργ. Bretton Woods	9	
Σύνολον	779*	405

* Διὰ δαπάνας ἀντιστοιχοῦσας πρὸς τὴν ἐν ἐπιπέδῳ περίοδον. Ἐντὸς τῆς ἰδίας περιόδου αἱ συνολικαὶ ἀναλήψεις ἀνέρχονται εἰς \$ ἐκ. 3350 (τ ἐκ. 837.5) ἢ διαφορὰ ἀντιπροσωπεύει δαπάνην μετὰ τὴν 20ὴν Αὐγούστου.

Πηγή: Ἄνακον. Προεδρ. Βρετ. Κυβερν. εἰς τὴν Βουλὴν, Hansard (House of Commons) 5 Αὐγ. 1947 στηλ. 1498 Dalton the times 25 Ὀκτ. 1947.

διὰ τὴν Γερμανίαν ἐκάλυπτον προμηθείας ἐκ τῶν Ἡν. Πολ. καὶ μετὰ τὴν ὕψωσιν τῶν ἀμερικανικῶν τιμῶν ἠϋξήθησαν ἀπὸ £ 38 ἑκατ. ἐτησίως κατὰ τὸ 1946 εἰς £ 58 ἑκατ. ἐντὸς τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ 1947 (βλ. Πίν. VI).

17. Ἐφθασε τὰ 40% ἕως 50% ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1945 διὰ τὰ εἰσαγόμενα ἐξ Ἡν. Πολιτειῶν εἶδη. Dalton loc. cit.

Δεύτερον—καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ κύριος λόγος—ἡ Μ. Βρεταννία μετέτρεπε μέγα μέρος τῶν μετ' ἄλλων χωρῶν ἐλλειμμάτων της εἰς δολλάρια, χωρὶς ὅμως νὰ δύναται νὰ ἀξιῶσῃ τὴν εἰς δολλάρια μετατροπὴν τῶν πλεονασμάτων της.

Συμφώνως πρὸς τὴν μετὰ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν Σύμβασιν τοῦ Δανείου, ἡ Μ. Βρεταννία ὑπεχρεοῦτο νὰ ἐφαρμόσῃ ἀπὸ τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1947 τὴν ρήτραν ἄνευ διακρίσεως. Κατὰ συνέπειαν ἠδύνατο νὰ προμηθεύεται τὰς εἰσαγωγὰς της μόνον βάσει κριτηρίων τιμῆς καὶ ποιότητος καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς προελεύσεως τῶν τὴν ὁποῖαν δὲν ἐδικαιοῦτο νὰ ρυθμίσῃ διὰ διαφορετικῶν προστατευτικῶν ἢ περιοριστικῶν μέτρων. Τὰ βρεταννικὰ ὅμως πλεονάσματα ἦσαν μὲ χῶρας, (ὡς π. χ. τὰς Εὐρωπαϊκάς, βλ. Πίν. VII), αἱ ὁποῖαι

Π Ι Ν Α Ξ V I I

ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΒΡΕΤΑΝΝΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ
(τρέχων λογαριασμός ἐκ. £)

1η Ὀκτ. 1947 — 30 Ἰουν. 1948

Ἐξαγ. (fob)	945	Εἰσαγ. (fob)	1111
Ἄλλαι εἰσπρ.	172	Κρατ. ἐξωτ. δαπάν.	76
Παθητ. ὑπόλ.	70		
	<u>1187</u>		<u>1187</u>

30 Ἰουνίου — 31 Δεκεμβρίου 1948

Ἐξαγ. (fob)	945	Εἰσαγ. (fob)	713
Ἄλλαι εἰσπρ.	115	Κρατ. ἐξωτ. δαπ.	37
		Ἐνεργ. ὑπόλ.	185
	<u>935</u>		<u>935</u>

Πηγή: Ἐκ τῶν στοιχείων τοῦ London and Cambridge Economic Service καὶ τῶν Κυβερνητικῶν ἀνακοινώσεων.

λόγῳ τῆς ἐκ τοῦ πολέμου πτώσεως τῆς παραγωγικῆς τῶν δυναμικότητος, ἀφ' ἑνὸς μὲν εἶχον ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας εἰσαγωγῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ εὐρίσκοντο ἐν ἀδυναμίᾳ νὰ ἐξάγουν ἐπαρκεῖς ποσότητας ὡς ἀντάλλαγμα τῶν εἰσαγωγῶν τῶν Ἀντιθέτως τὸ βρεταννικὸν ἰσοζύγιον ἦτο παθητικὸν μὲ χῶρας (ιδίως τοῦ Δ. Ἡμισφαιρίου ἀλλὰ καὶ τὴν Ἑλβετίαν, Σουηδίαν, Πορτογαλίαν), αἱ ὁποῖαι οὐδεμίαν οἰκονομικὴν δόνησιν ὑπέστησαν ἐκ τοῦ πολέμου, καὶ τινες ἐξ αὐτῶν ἠῤῥησαν σημαντικῶς τὴν παραγωγικὴν τῶν δυναμικότητα.

Ἡ διάρθρωσις αὕτη τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου εἶχεν ὡς συνέπειαν ὅτι, ἐνῶ ἡ Μ. Βρεταννία δὲν ἠδύνατο νὰ ἀξιῶσῃ μετατροπὴν τῶν πλεονασμάτων της εἰς δολλάρια, εἶχεν ὑποχρέωσιν πρὸς ὠρισμένας χῶρας βάσει εἰδικῶν συμβάσεων, ἀπὸ τῆς 15ης δὲ Ἰουλίου

ἔναντι ὄλων τῶν χωρῶν τοῦ Bretton Woods, νὰ μετατρέπη τὰ τρέχοντα ἔλλειμματά της εἰς δολλάρια. Ἀντίστοιχον ὁμῶς ὑποχρέωσιν δὲν εἶχον αἱ χώραι αἱ ὁποῖαι διετήρουν ἔλλειμματα μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας· καὶ τοῦτο διότι αἱ πλεῖσται ἐξ αὐτῶν εἴτε εἶχον ἐξαιρεθῆ τῆς ὑποχρέωσης ταύτης κατὰ τὴν μεταβατικὴν περίοδον τῆς ἀνασυγκροτήσεως (ἄρθρ. XIV § 2 τῆς Συμφωνίας τοῦ ΔΝΤ) εἴτε ἦσαν πιστώτριαι τῆς Μ. Βρεταννίας καὶ ἐδικαιοῦντο νὰ συμψηφίζουσι μέρος τῶν πιστωτικῶν των ὑπολοίπων μὲ τὰ ἔλλειμματά των. Ἡ συσσωρευτικὴ μετατροπὴ τῶν βρεταννικῶν ἔλλειμάτων εἰς δολλάρια ἄνευ ἀντισταθμίσεως διὰ τῆς μετατροπῆς ἐπίσης εἰς δολλάρια καὶ τῶν βρεταννικῶν πλεονασμάτων, εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὸ γενικὸν μὲν ἄνοιγμα τῆς Μ. Βρεταννίας ἐντὸς τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ 1947 νὰ εἶναι £ 350 ἑκατ., τὸ εἰς δολλάρια δὲ ἄνοιγμα £ 405 ἑκατ. (βλ. Πίν. VI). Ἐναντι τοῦ ἔλλειμματος τούτου, πλην τῶν ὑπολοίπων τῶν Βορειοαμερικανικῶν πιστώσεων, ἡ Μ. Βρεταννία διέθετε, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ δικαίωμα ἀγορᾶς ἐκ τοῦ Διεθνoῦς Νομισματικοῦ Ταμείου τοῦ ἐνὸς τετάρτου κατ' ἔτος τῆς συνεισφορᾶς της, δηλαδὴ τοῦ ἐνὸς τετάρτου \$ 1300 ἑκατ. ἤτοι \$ 325 ἑκατ., ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ εἰς χρυσὸν ἀπόθεμά της τὸ ὁποῖον ἀνήρχετο τότε εἰς £ 600 ἑκατ.¹⁸ Ἡ ἐνάσκησις ὁμῶς τῶν ἔναντι τοῦ Δ.Ν.Τ. δικαιωμάτων ἢ ἡ χρησιμοποίησις τοῦ εἰς χρυσὸν ἀποθέματος δὲν θὰ ἦσαν σὴν σὴν ἐνέργειαι ἐφ' ὅσον τὸ ἐξωτερικὸν ἔλλειμμα δὲν ἦτο προσωρινὸ μόνον χαρακτηρὸς καὶ ἡ ὀριστικὴ ἰσοσκέλισις τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν δὲν προεβλέπετο προσεχῆς. Κατὰ συνέπειαν τὸ ἄνοιγμα ἔπρεπε νὰ καλυφθῆ ἐκ τῶν διαθεσίμων τῶν Βορειοαμερικανικῶν πιστώσεων.

Ἡ σημερινὴ ὀξύτης τῶν βρεταννικῶν δυσχερειῶν ἐδημιουργήθη ἐκ τῆς ἀπειλῆς ἐξαντλήσεως τῶν εἰς δολλάρια διαθεσίμων πρὸ τῆς πραγματοποιήσεως τῆς αὐξήσεως τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν εἰς τὸ ἐπίπεδον 175% τοῦ 1938 καὶ τῆς ἰσοσκελίσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ λογαριασμοῦ.

Αἱ δυσχέρειαι αὗται εἶναι κατ' ἀρχὴν προσωρινὸν χαρακτηρὸς καὶ πρέπει νὰ διακριθοῦν ἀπὸ τὸ μακροτέρας διαρκείας ἐξωτερικὸν οἰκονομικὸν πρόβλημα τῆς Μ. Βρεταννίας. Ἡ διάκρισις αὕτη ἐπιβάλλεται καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ αὐξήσις τῶν βρεταννικῶν ἐξαγωγῶν εἰς τὸ

18. Ἡ Μ. Βρεταννία ἤδη καὶ πρὸ τῆς 15ης Ἰουλίου 1947 ἐξηναγκάσθη νὰ ἀποδεχθῆ ὅπως μετατρέπη τὰ ἐνεργητικὰ ὑπόλοιπα ὀρισμένων χωρῶν (Ἀργεντινῆς, Καναδᾶ, Σουηδίας) ἐκ τῶν ὁποίων εἰσάγει βασικὰς τροφὰς καὶ πρώτας ὕλας δεδομένου ὅτι ἡ εἰς δολλάρια μετατροπὴ τῶν ὑπολοίπων αὐτῶν εἶναι ἐπιτακτικῶς ἀναγκαία διὰ τὰς χώρας αὐτὰς ἵνα καλύπτουσι τὰ παθητικὰ των ὑπόλοιπα μετὰ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

ἐπίπεδον τῶν 175% τοῦ ὄγκου τῶν ἐξαγωγῶν τοῦ 1938, ἐφ' ὅσον τοῦτο θὰ πραγματοποιηθῆ ἐν τέλει, ἀπαιτεῖ χρονικὸν διάστημα τουλάχιστον δύο ἐτῶν ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ διότι αἱ σημεριναὶ παγκόσμιοι οἰκονομικαὶ συνθηκαὶ, ἐξ αἰτίας τῆς παρὰ πᾶσαν πρόβλεψιν συνεχιζομένης ἐξαρθρώσεως ἐκ τοῦ πολέμου, παρουσιάζουν ὠρισμένα συμπτώματα τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν εἰδικὴν μεταχείρησιν. Τὰ συμπτώματα αὐτὰ εἶναι αἱ διάφοροι ἐκδηλώσεις καὶ συνέπειαι τῆς τεραστίας πτώσεως τὴν παραγωγικῆς δυναμικότητος ὀλοκλήρου σχεδὸν τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, ἔναντι τῆς διατηρηθείσης ἢ ἀύξηθείσης δυναμικότητος παραγωγῆς τοῦ Δυτικοῦ Ἡμισφαιρίου καὶ ἰδίως τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

Ἡ σημασία τῶν ἰδιοτύπων αὐτῶν συνθηκῶν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τοῦ βρεταννικοῦ προβλήματος θὰ ἀναπτυχθῆ συντόμως εἰς τὰς ἐπομένας παραγράφους. Τὰ ἐρωτήματα τὰ ὁποῖα συνδέονται πρὸς τὴν θέσιν τοῦ μακρᾶς διαρκείας ἐξωτερικοῦ προβλήματος τῆς Μ. Βρεταννίας μόνον θὰ προσπαθῆσω νὰ διατυπώσω εἰς τὸ τέλος τοῦ σημειώματος.

Τὰ μέτρα τὰ ὁποῖα ἀνήγγειλε ἡ βρεταννικὴ Κυβέρνησις ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ Αὐγούστου διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συναλλαγματικῶν δυσχερειῶν δύνανται νὰ ὑπαχθοῦν εἰς τὰς ἐξῆς τρεῖς γενικωτέρας κατηγορίας :

α. Ἐντασις τῆς γενικῆς κινητοποιήσεως τῆς βρεταννικῆς παραγωγῆς μηχανῶν μὲ εἰδικὸν σκοπὸν τὴν ἐπίσπευσιν τῶν αὐξήσεων τῶν ἐξαγωγῶν.

β. Μείωσις τῶν εἰσαγωγῶν.

γ. Συννεοήσεις μετὰ τῆς Ἀμερικανικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὴν χαλάρωσιν ὠρισμένων δεσμευτικῶν ρητρῶν τοῦ Ἀμερικανικοῦ Δανείου καὶ τὴν ὑγενικωτέραν ἀντιμετώπισιν τοῦ βρεταννικοῦ προβλήματος ἐντὸς τῶν πλαισίων τῶν ἐν ἰσχύϊ διεθνῶν συμφωνιῶν καὶ τῶν κατευθύνσεων καὶ προσπαθειῶν ὀργανώσεως τῆς διεθνούς οἰκονομικῆς ζωῆς μετὰ τὸν πόλεμον.

Θὰ προσπαθῆσω νὰ ἐξετάσω κεχωρισμέσως τὰς ἀνωτέρω ὁμάδας μέτρων.

6. Τὰ ἀκόλουθα μέτρα ἀνηγγέλθησαν ὑπὸ τῆς βρεταννικῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τοῦ παρελθόντος Αὐγούστου διὰ τὴν ἔντασιν τῆς κινητοποιήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ τὴν αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν :

α. Αὐξήσις τῶν ὠρῶν ἐργασίας.

β. Μερικὴ ἐπαναφορὰ τῶν ἐλέγχων τῆς πολεμικῆς περιόδου ἐπὶ τῆς προσλήψεως τῶν ἐργαζομένων καὶ τῆς κινήσεως αὐτῶν μετὰ τῶν διαφόρων ἀπασχολήσεων.

γ. Περικοπαὶ εἰς τοὺς παραγωγικοὺς κλάδους οἱ ὁποῖοι ἐξυπη-

ρετοῦν τὴν ἐσωτερικὴν ἀγοράν, πλὴν ἐκείνων οἱ ὅποιοι παράγουν ὑποκατάστατα τῶν εἰσαγομένων προϊόντων (γεωργία).

δ. (Ἀντιστοίχως πρὸς τὰ μέτρα ὑπὸ γ) ἔντασις τῆς παραγωγικῆς προσπάθειας εἰς τὰς ἐξαγωγικὰς βιομηχανίας καὶ αὔξεις τοῦ ποσοστοῦ τοῦ συνολικοῦ προϊόντος τὸ ὅποιον θὰ διατίθεται εἰς τὰς ἐξαγωγάς. Πρὸς τοῦτο κατανομὴν τῆς ἐπιδιωκομένης γενικῆς αὔξεως τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ ἐπὶ μέρους ἐξαγωγικὰς βιομηχανίας καὶ καθορισμὸς δι' ἐκάστην ἐξ αὐτῶν τοῦ ἐπιπέδου ἐξαγωγῶν τὸ ὅποιον θέον νὰ πραγματοποιήσῃ ἐντὸς τακτῶν προθεσμιῶν.

ε. Ἀναβολὴ καὶ περικοπαὶ εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἐπενδύσεις ὥστε νὰ ἐλευθερωθοῦν ὑλικά καὶ ἐργατικά χεῖρες διὰ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐξαγωγικῶν βιομηχανιῶν.

Πάντα τὰ ἀνωτέρω μέτρα ἐνεργοῦν πρὸς τὴν ὀρθὴν κατεύθυνσιν καὶ ἐπομένως εἶναι κατ' ἀρχὴν σκόπιμα. Ἀμφιβολίαι γεννῶνται διὰ τὴν ἐπάρκειαν καὶ ἀποτελεσματικότητά των πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ.

Τὰ γενικώτερα πλεονεκτήματα τοῦ σημερινοῦ «μικτοῦ» βρετανικοῦ οἰκονομικοῦ συστήματος διὰ τὴν βαθμιαίαν καὶ ἐξελικτικὴν διαμόρφωσιν νέων μορφῶν οἰκονομικῆς ζωῆς εἶναι πολλὰ καὶ σημαντικώτατα. Ὄταν ὁμως αἱ μεταβατικά περῖοδοι συμπέπτουν μὲ ἐποχὰς κατὰ τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖται ὑπερέντασις προσπάθειῶν καὶ σημαντικὴ αὔξις ἀποτελεσμάτων, ἡ μικτότης τοῦ συστήματος ἀποτελεῖ ἐνίοτε πρόσκομμα εἰς τὴν γενικὴν ἐπιστράτευσιν τῶν δυνάμεων. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις εἶναι ἴσως ἐνδεδειγμένοι ἀμιγέστεραι καὶ ὀλιγώτερον σύνθετοι λύσεις, αἱ ὁποῖαι νὰ ἐκμεταλλεύονται μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς πληρότητος τὰ πλεονεκτήματα τὰ ὁποῖα προσφέρει τὸ ἐν ἢ τὸ ἄλλο σύστημα. Αἱ μικταὶ λύσεις κάποτε, ἀντὶ νὰ συγκεντρώνουν νὰ πλεονεκτήματα, συσσωρεύουν τὰ μειονεκτήματα τῶν δυὸ συντιθεμένων κατευθύνσεων χωρὶς νὰ ἐξασφαλίζουν ἐξ ὀλοκλήρου τὰς ἀγαθὰς συνεπείας οὐδεμιᾶς.

Τὸ σημερινὸν βρεταννικὸν οἰκονομικὸν σύστημα, ὅπου ἐξασφαλίζεται, νομίζω, ἡ ἀρμονικώτερα δυνατὴ στάθμισις ἀπόψεων συμφερόντων καὶ ἰδεολογιῶν, καταλήγει νὰ εἶναι πρότυπον διὰ τὸν ἐξελικτικὸν του χαρακτηρὰ ἀλλ' εἶναι ἴσως ἀσθενὲς εἰς τὴν κινητήριαν πίστιν του (19).

Τὸ ἰδιωτικὸν ἐπιχειρηματικὸν κίνητρον, τὸ ὅποιον διέπει ὀλοκλήρον σχεδὸν τὸν τομέα τῆς παραγωγῆς ἐξασθενεῖ ἀπὸ τὴν ἀπηνή

19. Πρβλ. ἀπὸ ἄλλης σκοπιᾶς *The carrot and the Stick*, *The Economist* 29 Ἰουνίου 1946,

φορολογικὴν φαλκίδευσιν τῶν ἐπιχειρηματικῶν κερδῶν καὶ τὰς φθορὰς ἐκ τῶν ἐν ἰσχύϊ περιορισμῶν τῶν ἐλέγχων καὶ τῶν διατυπώσεων, ταυτοχρόνως δὲ καὶ ἀπὸ τὴν πίεσιν τῶν ἐργατικῶν σωματείων. Τὴν χαριστικὴν βολὴν ἀποτελεῖ ἡ ἐπικρατοῦσα ἀβεβαιότης εἰς ᾠρισμένας σημαντικώτατας βιομηχανίας περὶ τοῦ ἂν θὰ ἐθνικοποιηθῶν ἢ ὄχι (τυπικὸν παράδειγμα ἡ βιομηχανία σιδήρου καὶ χάλυβος ἡ ὁποία εἶναι ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητος διὰ τὴν αὔξησιν τῶν βρετανικῶν ἐξαγωγῶν).

Θὰ ἦτο ὁμως ἄραγε δυνατὴ καὶ σκόπιμος ἡ ἐλευθέρωσις τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κινήτρου ἀπὸ τὰ βάρη αὐτὰ ὥστε νὰ ἀναπτυχθῇ ἀδέσμευτος ἡ δημιουργικὴ ἰδιωτικὴ πρωτοβουλία καὶ ἐνεργητικότης;

Τὸ φιλελεύθερον αὐτὸ ἐπιχείρημα θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχη μεγάλην «τεχνικὴν» ἂν ὄχι ἰδεολογικὴν καὶ πολιτικὴν βαρύτητα. Ἄλλὰ ἔχει;

Μερικὰ ἀπὸ τὰ βάρη ποῦ συγκρατοῦν καὶ πιέζουν τὴν ἐπιχειρηματικὴν δραστηριότητα εἶναι τὸ προῖον πολυετοῦς ὀργανικῆς ἐξελίξεως καὶ ὄχι τὸ ἀποτέλεσμα προσφάτων Κυβερνητικῶν ἐνεργειῶν ἐπομένως, ἡ ἐξαφάνισις τῶν διὰ κυβερνητικῆς ἐπεμβάσεως εἶναι ἀδύνατος. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἀσκουμένη ἐπὶ τῶν ἐργοδοτῶν πίεσις ἐκ τῆς ἀγρύπνου παρουσίας τῶν ἰσχυρότατα ὀργανωμένων ἐργατικῶν σωματείων. Ἄν τὸ κράτος τὴν ἀγνοήσῃ ἢ θελήσῃ νὰ τὴν πατάξῃ διακυβέυεται ἡ βιομηχανικὴ εἰρήνη καὶ δημιουργεῖται ὁ κίνδυνος τῶν ἀπεργιῶν, ποῦ ἀποτελεῖ τὸ μέγιστον δεινὸν εἰς μίαν προσπάθειαν παραγωγικῆς διογκώσεως.

Τὰ φορολογικὰ καὶ τὰ ἄλλα δημοσιονομικὰ μέτρα, καθὼς καὶ μέρος τῶν ἐλέγχων ἐπὶ τῶν ἐπενδύσεων, ὀφείλονται εἰς τὴν δεδηλωμένην ἀπόφασιν τῶν βρετανικῶν κυβερνήσεων νὰ ἐξασφαλίσουν πλήρη ἀπασχόλησιν τοῦ ἐργαζομένου βρετανικοῦ πληθυσμοῦ. Τὰ μέτρα αὐτὰ ἀποτελοῦν τὴν ἐλαχίστην ἐπέμβασιν διὰ τὴν ὁποίαν (ἐλπίζεται ὅτι) θὰ καταστῆ δυνατὴ ἡ διατήρησις ἐνὸς ὑψηλοῦ ἐπιπέδου οἰκονομικῆς δραστηριότητος.

Ἡ ἀνάγκη, τέλος, αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν καὶ ἡ λανθάνουσα ἢ καὶ ἐμφανὴς πληθωρικὴ πίεσις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἐπιβάλλουν τὴν διατήρησιν περιορισμῶν καὶ ἐλέγχων. Ὑπὸ τὰς ἐν Μ. Βρετανίᾳ συνθήκας ἰσχυρῶς ὀργανωμένων ἐργατικῶν σωματείων, παθητικότητος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, καὶ ἐπομένως, περιορισμένης δυνατότητος εἰσαγωγῶν τροφίμων καθὼς καὶ πρώτων καὶ ἡμικατεργασμένων ὑλῶν εἶναι ἀπίθανον ὅτι καὶ ἡ πλέον φιλελευθέρα κυβέρνησις θὰ ἐπεχείρῃ ἀκόμη καὶ νὰ περιορίσῃ σοβαρῶς τοὺς ἤδη ὑφισταμένους ἐλέγχους καὶ περιορισμούς. Πάσα προσπάθεια ἀποκαταστάσεως τοῦ ἐλευθέρου μηχανισμοῦ τιμῶν θὰ ἐκινδύνευε νὰ βυθίσῃ τὴν βρεταννι-

κὴν οἰκονομίαν εἰς τὴν δίνην ἐνὸς ἰσχυροῦ πληθωρισμοῦ, ὁ ὁποῖος, ἀφ' ἐνὸς μὲν θὰ προεκάλη διὰ τῆς συνεχοῦς αὐξήσεως τῶν μισθῶν ἐξάρθρωσιν εἰς τὴν βρεταννικὴν παραγωγικὴν μηχανήν, ἀφ' ἑτέρου δὲ διεύρυνσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀνοίγματος διότι, ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας, ἡ ἐσωτερικὴ ἀγορὰ θὰ ἀπερρόφα τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ μειουμένου παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος.

Ἄλλ' ἂν τὰ πλεονεκτήματα τοῦ κερδοσκοπικοῦ κινήτρου δὲν δύνανται πλέον νὰ ὑπάρξουν καὶ εἶναι ἀναγκαῖα καὶ ἐπείγουσα μία σοβαρωτάτη αὐξησις τοῦ κοινωνικοῦ προϊόντος, ἢ πληρεστέρα ἐκμετάλλευσις παντὸς εἴδους κινητηρίου δυνάμεως τῶν ἐργατῶν πρέπει νὰ ἐξασφαλισθῇ. Εἰς ἀντάλλαγμα δὲ τῶν πάσης φύσεως κατοχυρώσεων καὶ παραχωρήσεων αἱ ὁποῖαι θὰ ἐγίνοντο πρὸς τοὺς ἐργάτας, θὰ ἦτο δυνατὸν καὶ ἐπιβεβλημένον νὰ ἐπιδιωχθῇ ἐντὸς τῶν ἐργατικῶν σωματείων καὶ ὑπὸ τὸν ἔλεγχον αὐτῶν, ἡ δημιουργία ἐνὸς πνεύματος ἠύξημένης ἐργατικῆς προσπαθείας καὶ πειθαρχίας.

Αἱ ἀνωτέρω κατευθύνσεις πολιτικῆς δὲν προϋποθέτουν οὔτε ὀδηγοῦν εἰς ἄμεσον καὶ ἐν μιᾷ νυκτὶ κρατικοποίησιν τοῦ τεραστίου αὐτοῦ καὶ πολυποικίλου συγκροτήματος, τὸ ὁποῖον λέγεται ἀγγλικὴ βιομηχανία. Ἀπαιτοῦν ὅμως, τὴν βαθμιαίαν, ὑποχρεωτικὴν διὰ τοὺς ἐργοδότας αὐξησιν τῆς συμμετοχῆς τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰ ὀργανωτικὰ καὶ τεχνικὰ προβλήματα τῆς ἐπιχειρήσεως, τὴν παροχὴν εἰδικῶν χρηματικῶν ἢ καὶ ἄλλων εἰς εἶδος ἀνταλλαγμάτων διὰ τὸν ἐργαζόμενον, ὁ ὁποῖος παράγει ἠύξημένον προϊόν, δηλαδὴ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν γενίκευσιν τοῦ συστήματος τῆς κατ' ἀποτελέσματα πληρωμῆς. Προϋποθέτουν μὲ ἄλλους λόγους αἱ κατευθύνσεις αὗται, τὴν εἰσαγωγὴν γενικῶν κινήτρων καὶ κυρώσεων ἐντὸς τῆς ἐπιχειρήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τοῦ εἰδικωτέρου περιβάλλοντος τῶν ἐργαζομένων, διότι τὰ ἐθνικοῦ χαρακτηῆρος κίνητρα τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ἐπηρεάσουν τοὺς μισθωτοὺς εἶναι ἐλάχιστα, ἂν ὄχι μόνον ἓνα, ὁ ἐθνικὸς κίνδυνος ἀπὸ πόλεμον.

Μία τοιαύτη ὅμως σειρά μέτρων καὶ μία στενωτέρα προσέγγισις μεταξὺ κυβερνήσεως καὶ ἐργατικῶν σωματείων—τὴν ὁποίαν εἶναι εἰς θέσιν, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην, μία ἐργατικὴ κυβέρνησις νὰ πραγματοποιήσῃ—δύναται νὰ καταλήξῃ καὶ εἰς μερικὴν ἢ ὀλικὴν μεταβίβασιν ἐκ μέρους τῶν ἐργατικῶν σωματείων πρὸς τὴν κυβέρνησιν τοῦ δικαιώματος ρυθμίσεως τῶν μισθῶν κατὰ ἐπαγγέλματα καὶ κατηγορίας ἐργαζομένων. Ἡ εἰσαγωγὴ μιᾶς ἐθνικῆς πολιτικῆς μισθῶν ἀποτελεῖ τὸ ἀσφαλέστερον μέσον διὰ τὴν καθοδήγησιν τῶν ἐργαζομένων εἰς τὰς σημαντικωτέρας ἀπασχολήσεις διὰ τὴν ἐπίτευξιν τοῦ κοινωνικῶς, ποσοτικῶς καὶ ποιοτικῶς, ἀναγκαίου παραγωγικοῦ ἀποτελέσματος.

Περαιτέρω διὰ τῆς ἐν γένει αὐξήσεως τῆς ἐκ τῆς Ἑργατικῆς Κυβερνήσεως καθοδηγητικῆς ἐπιδράσεως καὶ διαφωτίσεως ἐπὶ ἰδῶν ἐργατικῶν σωματείων, δύναται νὰ ἐπιδιωχθῆ ἡ βαθμιαία ὑποκατάστασις τοῦ ἀπηρχαιωμένου καὶ ἀνταγωνιστικοῦ πρὸς τὸ κράτος πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη καὶ ἐρρίζωσε εἰς τὸ ἐργατικὸν κίνημα κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὑπὸ συνθήκας ἀπηνούς κεφαλαιοκρατίας καὶ διαδοχικῶν κρίσεων καὶ ἀνεργιῶν, ὑπὸ μιᾶς νοοτροπίας πλεόν προσηρμοσμένη πρὸς τὰς συνθήκας μιᾶς ἐργατικῆς κυβερνητικῆς πολιτικῆς καὶ τὰς ἐπείγουσας ἀνάγκας τῶν ἐποχῶν, εἰς ὄφελος ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει αὐτοῦ τούτου τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Θὰ ἠδύνατο ὁμως νὰ ὑποστηριχθῆ, ὅτι μία τοιαύτη πολιτικὴ εἶναι πιθανὸν νὰ ὀδηγήσῃ εἰς μείζονα ἔτι ἐξασθένησιν τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κινήτρου. Τὸ ἐνδεχόμενον αὐτό, ἀφ' ἐνός μὲν εἶναι ὀλιγώτερον πιθανὸν εἰδικῶς ἐν ὄψει τῶν βρεταννικῶν βιομηχανικῶν συνθηκῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπάρχουν ἀρνητικὰ καὶ θετικὰ μέτρα διὰ τῶν ὁποίων δύναται ὑπὸ τῶν κυβερνήσεων ν' ἀντιμετωπισθῆ.

Πρῶτον, ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος ἐν Ἑγγλίᾳ ἠϋξήσεν εἰς πολλὰς περιπτώσεις, τὰς ἐν τῇ διοικήσει ἐκάστης ἐπιχειρήσεως ἐπαφὰς μεταξὺ ἐργοδοτῶν καὶ ἐργαζομένων καὶ εἶναι πολυάριθμοι αἱ περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀνωτέρω ἀναφερομένη συνεργασία (πρὸς ὑποχρεωτικὴν καὶ γενικὴν εἰσαγωγὴν) ὑφίσταται ἤδη μὲ γόνιμα ἀποτελέσματα.

Δεύτερον, ἔναντι τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων μέτρων, τῶν ὁποίων αἱ πιθαναὶ συνέπειαι θὰ εἶναι ἡ περαιτέρω ἐξασθένησις τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κινήτρου, θὰ ὤφειλε ἡ κυβέρνησις νὰ ἀπέχη ἀπὸ ἄλλα μέτρα καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι, ἐνῶ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ὡς πρὸς τὸ ἐπιχειρηματικὸν κίνητρον, εἶναι, προσωρινῶς τούλάχιστον, περιτταί. Ἡ ἀβεβαιότης ὡς πρὸς τὴν ἐθνικοποίησιν τῆς βιομηχανίας σιδήρου καὶ χάλυβος, καὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν αὕτη θὰ πραγματοποιηθῆ, θὰ ἠδύνατο ἐνωρίτερον νὰ λυθῆ κατὰ τὸν ἓνα ἢ ἄλλον τρόπον, τούλάχιστον διὰ μίαν καθορισθεσμένην περίοδον ἐτῶν. Συγχρόνως, αἱ δυσχέρειαι ἐκ τῶν ἐλέγχων δύνανται νὰ μειωθοῦν διὰ τῆς ἀπλουστεύσεων, κατὰ τὸ δυνατόν καὶ τῆς πληρεστέρας ἐναρμονίσεως τῶν κυβερνητικῶν μέτρων. Ἡ τελευταία αὕτη παρατήρησις ὀδηγεῖ εἰς τὸ τρίτον καὶ κυριώτερον σημεῖον.

Τὴν περαιτέρω πιθανὴν ἐξασθένησιν τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρηματικῆς δραστηριότητος θὰ ἠδύνατο ἡ κυβέρνησις ἐπαρκῶς νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἐὰν εἶχεν ἀφ' ἐνός σαφῆ καὶ λεπτομερῶς ἐξειδικευμένην

παράστασιν τῶν βιομηχανικῶν κλάδων καὶ ἐπιχειρήσεων ἐκ τῶν ὁποίων θὰ ἠδύνατο νὰ ἀναμένεται μείζων συμβολὴ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ, συγκεκριμένον σχέδιον, στηριζόμενον ἐπὶ τῆς παραστάσεως ταύτης, ὥστε διὰ διοικητικῆς πλέον ἐπεμβάσεως νὰ ρυθμίση καὶ ἐπιτύχη τὴν διόγκωσιν τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐπενδύσεων τῆς μιᾶς βιομηχανίας καὶ ἐπιχειρήσεως ἔναντι τῆς συμπτώξεως καὶ τοῦ περιορισμοῦ ἄλλων. Βάσει τοῦ αὐτοῦ σχεδίου θὰ ἠδύνατο ἡ Κυβέρνησις νὰ ἐξασφαλίση τὴν ἄνευ τριβῶν, διακοπῶν ἢ καθυστερήσεων ροὴν τῶν πρώτων καὶ ἡμικατεργασμένων ὑλῶν πρὸς τὰς διογκουμένας βιομηχανίας καὶ ἐπιχειρήσεις.

Αἱ πρῶται ἐνδείξεις προσανατολισμοῦ τῆς βρεταννικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς τὰς εἰδικωτέρας αὐτὰς κατευθύνσεις εἶναι, ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ ἀνακοινωθέν, κατὰ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου ὑπὸ τοῦ Προέδρου τοῦ Board of Trade, λεπτομερὲς πρόγραμμα ἐξαγωγῶν, ἀφ' ἑτέρου δέ ἡ κατὰ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου ἀνάθεσις τοῦ οἰκονομικοῦ συντονισμοῦ εἰς τὸν Sir Stafford Crips, ἐν τῇ ἰδιότητι του ὡς ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑποθέσεων καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ πρὸ μηνῶν ἰδρυθέντος Central Economic Planning Board. Ὁ καθορισμὸς εἰς τὸ ἐξαγγελθὲν πρόγραμμα ἐξαγωγῶν τῆς ἐπιδιωκομένης αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν κατὰ ἐπὶ μέρους ἐξαγωγικοὺς κλάδους, ἀποτελεῖ ἐκ τῶν πρώτων λεπτομερῶς ἐξειδικευμένων κυβερνητικῶν μέτρων. Κατὰ τὰς ἀρχὰς Ὀκτωβρίου, περαιτέρω, ἀνεκοινώθη ὑπὸ Ὑπουργοῦ τοῦ Ἐφοδιασμοῦ, ὅτι ἡ διάθεσις πρώτων καὶ ἡμικατεργασμένων ὑλῶν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις θὰ ρυθμίζεται εἰς τὸ μέλλον, ὄχι βάσει τῆς δυναμικότητος ἐκάστης ἐπιχειρήσεως—ὡς συνέβαινε κατὰ τὸ μέχρι 11ης Ὀκτωβρίου ἰσχύον σύστημα—ἀλλὰ ἀναλόγως τῆς ἐξαγωγικῆς τῶν ἐπιδόσεως. Ἡ μέθοδος αὕτη, παρ' ὅλας τὰς δυσχερείας καὶ τὴν ἀπαιτουμένην εὐκαμψίαν κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν, ἀποτελεῖ ἓνα παράδειγμα τῶν (κατὰ τὸ δυνατόν αὐτομάτων) μηχανισμῶν τοὺς ὁποίους δύναται νὰ θέσῃ εἰς ἐφαρμογὴν ἡ Κυβέρνησις διὰ νὰ ἀντισταθμίση τὴν ἐξ ἄλλων καταστάσεων καὶ μέτρων ἀναπόφευκτον ἐξασθένησιν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ κινήτρου.

Παρ' ὅλας ὅμως τὰς προσφάτους ἐνδείξεις προσανατολισμοῦ τῆς βρεταννικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς πρὸς πλέον συγκεκριμένα καὶ ἐξειδικευμένα μέτρα, οὐδεμίαν ποσοτικὴν ἐκτίμησιν τῶν εἰδικωτέρων ἀποτελεσμάτων τῶν μέτρων αὐτῶν καθὼς καὶ ἡ συνολικὴ ἐναρμόνησις τῶν εἰς ἓν οἰκονομικὸν σχέδιον ἀνεκοινώθη. Μία ἐκ τῶν συνεπειῶν τῆς μέχρις σήμερον ἐλλείψεως ἐνὸς τοιοῦτου σχεδίου ἦτο ὅτι αἱ ἐσωτερικαὶ ἐπενδύσεις καὶ ἡ ἐσωτερικὴ ζήτησις ἀγαθῶν καταναλώσεως συνηγωνίζοντο τὰς ἐξαγωγικὰς βιομηχανίας καὶ προεκάλουν

σημαντικὰς δυσχερείας εἰς τὴν αὐξήσιν τῶν ἐξαγωγῶν²⁰. Τὰ τελευταῖα μέτρα προβλέπουν χαλάρωσιν τῆς ἐσωτερικῆς ζητήσεως καὶ μείωσιν τῶν ἐπενδύσεων κατὰ £ 200 ἑκατ. περίπου. Δὲν ὑπάρχει ὁμως εἰσέτι οὐδεμία βεβαιότης ὅτι αἱ ἀναπροσαρμογαὶ αὗται θὰ εἶναι ἐπαρκεῖς καὶ αἱ περικοπαὶ καὶ ἀναβολαὶ θὰ γίνουσι εἰς τὰς ὀλιγώτερον κοινωνικῶς σημαντικὰς κατευθύνσεις ἐπενδύσεων, ἐν τέλει δὲ ὅτι θὰ ἀποβοῦν ὑπὲρ τῶν ἐξαγωγικῶν βιομηχανιῶν.

Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἀπαιτεῖται ποσοτικὸς ἔλεγχος τῶν ἐπενδύσεων πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς γενικῆς περικοπῆς καὶ τῆς συστηματικῆς συγκεντρώσεως τοῦ ὑπολοίπου εἰς τὸν συγχρονισμόν, τὴν ἀνανέωσιν, τὸν ἐπανεξοπλισμόν καὶ τὴν ἐπέκτασιν τῶν παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων, ἰδίως τῶν ἐξαγωγικῶν βιομηχανιῶν, εἶναι ὀρθώτατον⁽²¹⁾ καὶ ἀναμφισβητήτως θίγει τὴν σοβαρωτέραν ἴσως ἀδυναμίαν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς τῆς Κυβερνήσεως. Συνήθως ὁμως, οἱ προτεινοντες τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο καταλήγουσι εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ καλύτερος τρόπος πραγματοποιήσεως τῆς ἰσορροπίας ταύτης θὰ ᾔτο ἢ ἀποκατάστασις τῆς λειτουργίας τοῦ τόκου εἰς τὴν ἀγορὰν κεφαλαίων καὶ ἢ ἐγκατάλειψις τῆς πολιτικῆς τοῦ εὐθηνοῦ χρήματος. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀμφιβολιῶν περὶ τοῦ κατὰ πόσον πράγματι ὁ μηχανισμὸς τοῦ τόκου ἐξασφαλίζει τὴν ἀρίστην κατανομήν τῶν ἐπενδύσεων, τὸ ἀποφασιστικὸν ἐπιχείρημα ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς τοῦ εὐθηνοῦ χρήματος εἶναι ὅτι ὁ τόκος ἰσορροπίας εἰς μίαν ἐλευθέραν ἀγορὰν θὰ ᾔτο πιθανώτατα ὑψηλότερος, οἷοσδήποτε δὲ τόκος κατώτερος τοῦ ἐπιπέδου ἰσορροπίας θὰ ἔχει πληθωρικὰς ἐπιδράσεις. Δὲν δύναται ὁμως ὁ τόκος νὰ ἀφεθῆ εἰς τόσον ὑψηλὰ ἐπίπεδα, ἐφ' ὅσον ὑπὸ τὰς ἀνάγκας ἐκτεταμένου κρατικοῦ δανεισμοῦ (πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ κοινωνικοῦ προγράμματος τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῆς πολιτικῆς πλήρους ἀπασχολήσεως) ὑψηλὸν ἐπιτόκιον θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν τὴν μετάθεσιν τῆς διανομῆς τοῦ κοινωνικοῦ εἰσοδήματος εἰς βάρος τῶν ἐργαζομένων τάξεων καὶ ὑπὲρ τῶν εἰσοδηματιούχων.

Ἄλλ' ἂν ὁ τόκος δὲν δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν λειτουργίαν τῆς ἐπιλογῆς καὶ ἰσορροπήσεως τῶν ἐπενδύσεων, τὸ Κράτος δέον νὰ

20. Βλ. ἀντ' ἄλλων Harrod Britain's Crisis, The Times 4 Αὐγ. 1947.

21. Βλ. R o b b i n s Inquest on the crisis, Lloyds Bank Rev. Ὀκτ. 1947, σελ. 10 ἐπ. Τὸ ἐπιχείρημα ἀποκτᾷ ἔτι μεγαλυτέραν βαρύτητα ἂν ληθοῦν ὑπ' ὄψει ὠρισμέναι ἐνδείξεις εὐμενῶν διαθέσεων εἰς τὰς Ἡν. Πολ. διὰ χορηγήσεις ἰδιωτικῶν ἢ καὶ μέσῳ τῆς Διεθνοῦς Τραπεζῆς δανείων δι' ἀνανεώσεις καὶ ἐπεκτάσεις τῶν βρεταννικῶν παραγωγικῶν ἐγκαταστάσεων Βλ. καὶ V i n e r An American View of the British Economic Crisis, Lloyds Bk. Rev. Ὀκτ. 1947, σελ. 35 ἐπ.

τὴν ἀναλάβει, καὶ διὰ τὴν πραγματοποιήσῃ, ἓνα λεπτομερές καὶ συνεπές ποσοτικόν σχέδιον εἶναι ἀπαραίτητον. Τὸ ἐπιφορτισμένον μὲ τὴν ἀρμοδιότητα αὐτὴν ὄργανον εἶναι κατ' ἀρχὴν τὸ Capital Issues Committee, ἀλλ' αἱ κατευθύνσεις καὶ τὰ κριτήρια τῆς πολιτικῆς του, καθὼς καὶ αἱ σχέσεις ἀρμοδιότητος μετ' ἄλλων Ὑπουργικῶν Τμημάτων ἀναλόγου ἀρμοδιότητος, εἶναι ἀόριστοι καὶ πολὺ ὀλίγον ἐνηρμονισμένοι.

Ἡ παραγωγικότης τέλος τῆς ὅλης βρεταννικῆς βιομηχανίας καὶ ἡ στενότης τῶν πρώτων καὶ ἡμικατεργασμένων ὕλων θὰ ἠδύνατο εἰς σημαντικόν βαθμὸν νὰ ὑπερνικηθῇ διὰ τῆς τονώσεως τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων καὶ τῆς στενῆς παραγωγικῆς συνεργασίας μετ' ἄλλων οἰκονομιῶν. Ἐν σχέσει πρὸς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ τὴν τελευταίαν Συνδιάσκεψιν Οἰκονομικῆς Συνεργασίας τῶν Παρισίων θὰ διατυπωθοῦν ὠρισμένοι σκέψεις εἰς τὴν παράγραφον 9.

7. Καὶ ἐὰν ὅμως πραγματοποιηθοῦν οἱ ἀντικειμενικοὶ σκοποὶ τῆς Κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὴν αὔξησιν τῶν ἐξαγωγῶν, τὸ ἄνοιγμα τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν θὰ παρέμενεν σημαντικόν ἄνευ τῶν ἀναγγελθεισῶν σοβαρῶν μειώσεων εἰς τὰς εἰσαγωγάς. Ἐπὶ ἐτησίων εἰσαγωγῶν ἀξίας £ 1800 ἑκατ. κατὰ τοὺς τελευταίους πρὸ τοῦ Ἰουλίου μῆνας, αἱ ἐντὸς τοῦ Ἰουλίου καὶ Αὐγούστου ἀνακοινωθεῖσαι μειώσεις ἀνέρχονται εἰς £ 208 ἑκατ. ἐτησίως, ἠυξήθησαν δὲ συμπληρωματικῶς ἐντὸς τοῦ Ὀκτωβρίου κατὰ £ 166 ἑκατ. ἦτοι, αἱ ἀναγγελθεῖσαι μετὰ τὸ Ἰούλιον καὶ Ὀκτωβρίου συνολικαὶ μειώσεις τῶν εἰσαγωγῶν ἀνῆλθον εἰς £ 374 ἑκατ. Ἐξ αὐτῶν, πλεον τοῦ ἡμίσεως ἀντιπροσωπεύει ἐλάττωσιν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν δαπάνην διὰ τρόφιμα καὶ τὰ ἀμέσως ἐπόμενα εἰς μέγεθος ποσά, ἔξοδα ταξειδίων ἀναψυχῆς καὶ δικαιώματα διὰ κινηματογραφικὰς ταινίας. Αἱ περικοπαὶ συνεκεντρώθησαν ἐξ ὀλοκλήρου ἐπὶ τῶν ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν καταναλώσεως, ἐξαιρέσει τῆς ξυλείας, ἡ ἐλάττωσις τῶν εἰσαγωγῶν τῆς ὁποίας ἐθεωρήθη ἐπιτρεπομένη προφανῶς κατ' ἀκολουθίαν τῶν ἀποφασισθέντων προσωρινῶν περιορισμῶν εἰς τὸ ἀρχικόν πρόγραμμα ἀνοικοδομήσεως. Εἰς τὰς περικοπὰς αὐτὰς δεόν νὰ προστεθοῦν καὶ £ 20 ἑκατ. ἐκ τῶν κυβερνητικῶν δαπανῶν εἰς τὴν Γερμανίαν, αἱ ὁποῖαι κατὰ τελευταίας ἀνακοινώσεως, ἐλπίζεται ὅτι θὰ ἐλαττωθοῦν ἐντὸς τοῦ ἐπομένου ἔτους κατὰ £ 100 ἑκατ. ἐτησίως, ὅποτε ἡ συνολικὴ μείωσις τῶν ἐτησίων ἐξωτερικῶν δαπανῶν θὰ προσεγγίσῃ τὰ £ 308 ἑκατ.

Ἐξ ἄλλου, συμφώνως πρὸς τὸ κατὰ τὰ μέσα Σεπτεμβρίου ἀνακοινωθέν πρόγραμμα αὔξεσεως τῶν ἐξαγωγῶν, προβλέπεται ὅτι κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1948 ὁ ὄγκος τῶν ἐξαγωγῶν θὰ φθάσῃ τὰ 140 %

τοῦ ὄγκου τοῦ 1938 καὶ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1948 τὰ 160 %ο. Συμφώνως πρὸς τὰς προβλέψεις αὐτάς, κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1948 ἡ μηνιαία ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν θὰ ἀνέρχεται εἰς £ 120 ἑκατ. ἔναντι τῆς τρεχούσης £ 93 ἑκατ., δηλαδή ἡ ἐτησίαι ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν προβλέπεται £ 1500 ἑκατ. κατὰ τὸν προσηχῆ Ἰούνιον καὶ £ 1700 ἑκατ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1948.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν μέχρι σήμερον ἀναγγελθεισῶν μειώσεων εἰς τὰς εἰσαγωγὰς καὶ τῶν ἐπιδιωκομένων ἀυξήσεων εἰς τὰς ἐξαγωγὰς, δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν κατὰ προσέγγισιν τὸ πιθανὸν μέγεθος τοῦ γενικοῦ βρεταννικοῦ ἐλλείμματος μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1948. Ἐὰν ὑποθέσωμεν 1) ὅτι αἱ μειώσεις τῶν εἰσαγωγῶν κατὰ £ 208 ἑκατ. καὶ £ 166 ἑκατ. θὰ ἐπιφέρουν ἴσας μειώσεις εἰς τὰς ἐξωτερικὰς πληρωμὰς ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1947 καὶ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1948 ἀντιστοίχως, β) ὅτι αἱ μειώσεις τῶν διὰ λογαριασμὸν τῆς Γερμανίας βρεταννικῶν δαπανῶν κατὰ £ 20 ἑκατ. καὶ περαιτέρω £ 80 ἑκατ. θὰ πραγματοποιηθοῦν ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου 1947 καὶ τῆς 1ης Ἰανουαρίου 1948 ἀντιστοίχως καὶ γ) ὅτι ἡ προβλεπομένη αὔξεις τῶν ἐξαγωγῶν θὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ τῆς 1ης Ὀκτωβρίου καὶ θὰ συνεχισθῇ κατὰ σταθερὸν λόγον μέχρις ἐπιτεύξεως τῶν ἐπιδιωκομένων ἐπιπέδων, ἥτοι αὔξεσεως τῶν μηνιαίων εἰσπράξεων ἐξ ἐξαγωγῶν κατὰ £ 30 ἑκατ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1948, κατὰ £ 47 ἑκατ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1948 ὑπεράνω τοῦ μέχρι τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἐπιπέδου κατὰ μέσον ὄρον £ 90 ἑκατ. μηνιαίως, ἡ κίνησις τοῦ γενικοῦ ὑπολοίπου τοῦ τρέχοντος βρεταννικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐλλείμματος θὰ ἔχῃ ὡς ἐξῆς:

Μέχρι τῶν μέσων τοῦ 1948 τὸ συσσωρευτικὸν ἔλλειμμα θὰ ἀνέλθῃ πιθανῶς εἰς £ 70 ἑκατ. μόνον. Δεδομένου δὲ ὅτι ἡ ἀξία τῶν ἐξαγωγῶν προβλέπεται ὅτι θὰ ἔχῃ ἀναβιβασθῇ εἰς τὰ £ 120 ἑκατ. περίπου μηνιαίως, εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦτο τὸ γενικὸν ὑπόλοιπον τοῦ τρέχοντος λογαριασμοῦ τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου θὰ εἶναι ἐνεργητικὸν (κατὰ £ 130 ἑκατ. σχεδὸν ἐτησίως). Ἐφ' ὅσον δὲν προβλέπεται κατὰ τὰ ἀνωτέρω καὶ περαιτέρω αὔξεις τῶν ἐξαγωγῶν, τὸ γενικὸν ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον τοῦ δευτέρου ἑξαμήνου τοῦ 1948 θὰ πρέπει νὰ φθάσῃ τὰ £ 185 ἑκατ.

Ἄλλὰ καὶ ἐὰν ἔτι ὑπῆρχον σοβαραὶ πιθανότητες πραγματοποίησεως τῶν ἀνωτέρω προβλέψεων, ἡ ὀξύτης τοῦ ἐξωτερικοῦ οἰκονομικοῦ προβλήματος τῆς Μ. Βρεταννίας δὲν θὰ ἔπαυεν ὑφισταμένη διότι, ἀνεξαρτήτως τῶν τεραστίων δυσχερειῶν καὶ τῆς ἀβεβαιότητος ὡς πρὸς τὴν πραγματοποίησιν τῶν προβλεπομένων ἀυξήσεων εἰς τὰς ἐξαγωγὰς, τὸ κύριον πρόβλημα τοῦ βρεταννικοῦ ἐξωτερικοῦ

ἀνοίγματος συνίσταται εἰς τὴν κάλυψιν τοῦ εἰς δολλάρια ἔλλειμμα-
τος, ἢ ὅποια εἶναι ἐξηρημένη ἐκ τῆς δυνατότητος μετατροπῆς τῶν
βρεταννικῶν ἐνεργητικῶν ὑπολοίπων εἰς δολλάρια. Ἡ διάρθρωσις
τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Μ. Βρεταννίας εἶναι τοιαύτη, ὥστε δια-
τηρεῖ κατ' ἀνάγκην παθητικὰ ὑπόλοιπα μετὰ τῶν χωρῶν τοῦ Δυτικοῦ
Ἡμισφαιρίου, τὰ ὅποια δεόν νὰ συμπληρώσῃ διὰ τῶν πλεονασμάτων
τῆς μετὰ τοῦ ὑπολοίπου κόσμου καὶ ἰδίως τῆς Εὐρώπης, παρ' ὅλας δὲ
τὰς μειώσεις εἰς τὰς εἰσαγωγὰς καὶ τὴν ἐπιδιωκομένην αὔξησιν εἰς
τὰς ἐξαγωγὰς, τὸ εἰς δολλάρια βρεταννικὸν ἔλλειμμα ἐλπίζεται νὰ
καταβιβασθῇ εἰς τὰ £ 250 ἑκατ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1948. Ἡ προώ-
θησις τῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὸ Δυτ. Ἡμισφαίριον καὶ ἡ ἀντικατάστα-
σις τῶν εἰσαγωγῶν ἀπὸ τὰς ἀμερικανικὰς χώρας δι' εἰσαγωγῶν ἐκ
περιοχῶν ἄσθενῶν νομισμάτων, μόνον μείωσιν τοῦ εἰς δολλάρια
ἀνοίγματος δύναται νὰ ἐπιφέρῃ. Ἡ πλήρης συμπλήρωσις αὐτοῦ δύνα-
ται νὰ πραγματοποιηθῇ διὰ πληρωμῶν εἰς δολλάρια (ἀπὸ τὰς εὐρω-
παϊκὰς ἰδίως) ἔλλειμματικὰς χώρας μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας. Ἀλλ'
ὑπὸ τὰς σημερινὰς δυσχερείας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν
μετὰ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, ἡ δυνατότης πληρωμῆς ἐκ μερῶν τῶν
εὐρωπαϊκῶν χωρῶν εἰς δολλάρια εἶναι ἀποκλειστικῶς ἐξηρημένη ἐκ
τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀνασυγκροτήσεως ὑπὸ τῶν
Ἡν. Πολ. καὶ τῆς χρησιμοποίησεως μερῶν τῶν εἰς δολλάρια δανείων
διὰ τὴν πληρωμὴν τῶν μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας ἔλλειμμάτων.

Ἐὰν ἡ πλήρωσις τῆς τελευταίας ταύτης προϋποθέσεως θεωρεῖ-
ται πιθανωτάτη καὶ προσεχῆς, τὸ μέχρι πραγματοποιήσεως αὐτῆς
προϋπολογιζόμενον γενικὸν ἄνοιγμα καὶ ἡ ἐπὶ πλέον διαφορὰ τοῦ
εἰς δολλάρια ἔλλειμματος θὰ ἠδύνατο ἴσως νὰ καλυφθοῦν καὶ ἄνευ
μειώσεων εἰς τὰς εἰσαγωγὰς. Ἐναντι τοῦ τρέχοντος εἰς δολλάρια
ἀνοίγματος τὸ ὅποϊον ὑπερβαίνει τὰ £ 400 ἑκατ. ὑφίσταται τὸ ὑπό-
λοιπον τῆς πιστώσεως τῶν Ἡν. Πολ. \$ 400 ἑκατ., τοῦ ὁποῖου ἡ ἀπο-
δέσμευσις δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ καθυστερήσῃ. Ἐπὶ πλέον, τὸ ὑπό-
λοιπον τῆς καναδικῆς πιστώσεως ἀνέρχεται εἰς \$ Καν. 500 ἑκατ. πε-
ρίπου, δι' αὐτοῦ δὲ δύναται νὰ καλυφθῇ μέρος τοῦ μετὰ τοῦ Κανα-
δᾶ πιθανικοῦ ὑπολοίπου. Τέλος, ἐφ' ὅσον θὰ προεβλέπετο σαφῶς ἡ
πραγματοποίησις τῶν ἐπιδιωκομένων ἐπιπέδων εἰς τὰς ἐξαγωγὰς καὶ
ἡ χρηματοδότησις ἐκ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς Εὐρώπης καὶ περαιτέρω
ἀγοραὶ²² ἐκ τοῦ ΔΝΤ ἢ πωλήσις χρυσοῦ²³ μέχρις ὠρισμένων

22. Πέραν δηλ. τῶν ἀγορῶν \$ 180 ἑκατ. αἱ ὅποια ἐπραγματοποιήθησαν
ἀπὸ τῶν μέσων Σεπτεμβρίου. Τὸ ἀπομένον ὑπόλοιπον δυναμικότητος ἀγορᾶς
ὑπὸ τῆς Μ. Βρεταννίας παρὰ τοῦ ΔΝΤ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου 1948 ἄνευ ἡ-
ξημένης ἐπιβαρύνσεως διὰ τόκους κλπ. ἀνέρχεται εἰς \$ 152 ἑκατ.

23. Τὸ κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου εἰς χρυσὸν ἀπόθεμα £ 600 ἑκατ.

ὀρίων θὰ ἀποτελοῦν περισσότερον ἐπιτρεπομένας ἐνεργείας παρ' ὅσον πρὸ τῆς λήψεως τῶν τελευταίων μέτρων. Πᾶσα ὁμως ματαίωσις ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει τῆς πληρώσεως οἰασδήποτε τῶν ἀνωτέρω προϋποθέσεων καὶ εἰδικώτερον, οἰασδήποτε ματαίωσις τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξαγωγῶν ἢ καθυστέρησις ἢ ἀνεπάρκεια τῆς χρηματοδοτήσεως τῆς εὐρωπαϊκῆς ἀνασυγκροτήσεως ὑπὸ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν θὰ καταστήσῃ ἀναγκαίᾳ καὶ ἄλλας περικοπὰς εἰς τὰς εἰσαγωγὰς καὶ θὰ ὀδηγήσῃ συγχρόνως εἰς τὴν ἐξάντλησιν σχεδὸν τοῦ Βρεταννικοῦ καλύμματος.

Μειώσεις ὁμως τῶν εἰσαγωγῶν ἀποτελοῦν ἐπικίνδυνον μέτρον· διότι, ἂν δὲν συνοδευθοῦν δι' ἀντιστοίχου ἀποτελεσματικῆς ἐλαττώσεως τῆς πραγματικῆς ζητήσεως, θὰ προκαλέσουν ὑψώσεις τῶν τιμῶν, ἐξάντλησιν τῶν ἀποθεμάτων καὶ ἔντασιν τῶν πληθωρικῶν τάσεων καὶ τελικῶς, δύνανται νὰ ὀδηγήσουν εἰς ἐξάρθρωσιν τῆς παραγωγῆς ²⁴. Ἀποτελεῖ ἐπίσης ἐντόνως συζητούμενον θέμα κατὰ πόσον ἢ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῶν εἰσαγωγῶν πτώσις τοῦ ἐπιπέδου διατροφῆς ²⁵ θὰ προκαλέσῃ μείωσιν τῆς ἱκανότητος καὶ βουλήσεως πρὸς ἐργασίαν καὶ ἐπομένως ἐλάττωσιν τῆς ἐξαγωγικῆς δυναμικότητος, ἢ ὅποια θ' ἀντισταθμίση τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῶν μειώσεων.

Τὰ ἐπιχειρήματα αὐτὰ εἶναι ἄξια πολλῆς προσοχῆς. Ὅχι τόσον διὰ νὰ ματαιώσουν τὰς ἀναγγελθείσας περικοπὰς τῶν εἰσαγωγῶν —αἱ ὅποια ἄνευ νέου ἐξωτερικοῦ δανεισμοῦ εἶναι ἀναπόφευκτοι— ἀλλὰ διότι ὑποδεικνύουν τὰ μέτρα τὰ ὅποια δεόν ἀπαραιτήτως νὰ συνδυασθοῦν μετὰ τῶν μειώσεων.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐλάττωσιν τῶν διανεμομένων ποσοτήτων εἶναι ἀναγκαία ἢ ἀναπροσαρμογὴ τῆς ἐνεργοῦ πραγματικῆς ζητήσεως πρὸς τὴν μειουμένην ποσότητα τοῦ ἐν τῇ ἐσωτερικῇ ἀγορᾷ διατιθεμένου προϊόντος. Ἡ ἀναπροσαρμογὴ αὕτη δύναται καὶ πρέπει νὰ γίνῃ δι' ἀναθεώρησεως τῶν ἐκ τῆς φορολογίας ἐσόδων καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον ἀναμένεται φθινοπωρινὴ ἀναθεώρησις τοῦ προϋπολογισμοῦ. Ὑπὸ τὰς τρεχούσας ἐν Μ. Βρεταννίᾳ συνθήκας ὁ προσ-

ἔμειώθη ἐντὸς τοῦ Σεπτεμβρίου κατὰ £ 50 ἑκατ. Κατ' ἀκολουθίαν πωλήσεως τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἀγγλίας πρὸς τὴν Federal Reserve Bank. Θὰ ἐνισχυθῇ μέχρι τοῦ τέλους τοῦ ἔτους διὰ £ 20 ἑκατ., συμφώνως πρὸς τὴν εἰσέτι ἐν ἰσχύϊ σύμβασιν ἀγορᾶς ἐκ τῆς Ν.Α. Ἐνώσεως καὶ ἀργότερον διὰ τοῦ ἀναγγελθέντος δανείου ἐκ τῆς Νοτιοαφρικανικῆς Ἐνώσεως εἰς καθαρὸν χρυσὸν ἀξίας περίπου £ 80 ἑκατ. Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι τὸ κάλυμμα τοῦτο δὲν εἶναι μόνον τοῦ Ἑνωμένου Βασιλείου ἀλλὰ πασῶν τῶν χωρῶν τῆς στερλίνας.

24. Sir Hubert Henderson Britain's Emergency, The Times 5 Αὐγ. 1947.

25. Τὸ ποσὸν τῶν ἡμερησίως καταναλισκομένων θερμίδων κατ' ἄτομον ἔμειώθη, βάσει τῶν τελευταίων περιορισμῶν τῶν εἰσαγωγῶν τοῦ Ὀκτωβρίου ἀπὸ 2870 περίπου εἰς 2700 σχεδόν, ἐν συγκρίσει πρὸς 3000 πρὸ τοῦ πολέμου.

φορώτερος τρόπος θὰ ἦτο πιθανώτατα ὁ συνδυασμὸς μιᾶς μικρᾶς καὶ προοδευτικῶς αὐξανομένης ὑψώσεως τῶν συντελεστῶν τοῦ φόρου ἐπὶ τοῦ εἰσοδήματος ἐν συνδυασμῷ μετ' αὐξήσεως τῶν ἐμμέσων φόρων ἐπὶ τῶν εἰδῶν πολυτελείας.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω μέτρων τὸ πρόγραμμα τῶν εἰσαγωγῶν καὶ εἰδικώτερον τῶν εἰσαγωγῶν βιομηχανικῶν ὑλῶν δεόν νὰ συνδεθῇ στενώτατα μετὰ τοῦ Σχεδίου τῆς ἐσωτερικῆς παραγωγικῆς προσπάθειας. Ἡ συμπληρωτικότης τῶν εἰσαγομένων πρώτων καὶ ἡμικατεργασμένων ὑλῶν ἀποτελεῖ πρωταρχικὸν ὄρον διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ συνέχεια τῆς κινήσεως εἰς τὰς βιομηχανίας καὶ νὰ ἀποφευχθοῦν στενότητες καὶ ἐλλείψεις, αἱ ὁποῖαι παραλύουν τὰς ἐξαγωγικὰς βιομηχανίας χωρὶς συγχρόνως νὰ καθίσταται δυνατὴ ἡ κίνησις τῆς παραγωγικῆς μηχανῆς εἰς ἄλλους τομεῖς δεδομένου ὅτι αὐτοὶ θὰ πάσχουν ἀπὸ ἄλλας στενότητας ἢ ἐλλείψεις. Αἱ παρατηρήσεις αὗται ἀποτελοῦν ἓνα πρόσθετον καὶ βαρύτατον ἐπιχείρημα διὰ τὴν ἀνάγκην πλῆρους καὶ λεπτομερειακοῦ ποσοτικοῦ σχεδίου, ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὸ ὁποῖον νὰ καταστρωθῇ τὸ πρόγραμμα τῶν εἰσαγωγῶν. Μόνον οὕτως αἱ μειώσεις τῶν εἰσαγωγῶν θὰ προκαλέσουν τὴν ἐλαχίστην δυνατὴν ἐξάρθρωσιν εἰς τὴν βιομηχανικὴν προσπάθειαν. Ἐὰν ἡ ἀγγλικὴ οἰκονομία ἀνεπτύχθη καὶ ἦνθησε ὑπὸ ἀπόλυτον ἐλευθερίαν εἰς τὰς οἰκονομικὰς σχέσεις κατὰ τὰ ἔτη τῆς ἀφθονίας δύναται νὰ σωθῇ μόνον δι' αὐστηρᾶς ἐφαρμογῆς ἐνὸς λεπτομερειακοῦ, ἐσταθμισμένου ἀλλὰ καὶ εὐκάμπτου γενικοῦ ποσοτικοῦ σχεδίου κατὰ τὰ ἔτη τῆς στενότητος.

8. Τὰ θετικώτερα ἀποτελέσματα τῶν συνομιλιῶν μεταξὺ τῶν Κυβερνήσεων Μ. Βρετανίας καὶ Ἑν. Πολιτειῶν ἐπὶ τοῦ ἀμεσώτερου βρετανικοῦ προβλήματος εἶναι, μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν γράφονται αἱ γραμμαὶ αὗται, μόνον δύο: αἱ εὐμενεῖς διαθέσεις τῶν Ἑν. Πολιτειῶν διὰ μίαν ἐλευθερωτέραν ἐρμηνείαν τῆς ρήτρας ἀνευδιακρίσεως, ὥστε νὰ ἐξαιρεθοῦν τὰ προϊόντα τῶν βρετανικῶν ἀποικιῶν, καὶ ἡ ἀποδοχὴ τῆς «προσωρινῆς» ἄρσεως τοῦ μετατρεπτοῦ τῆς στερλίνας.

Τὸ μέγεθος καὶ ἡ ταχύτης τῆς διαρροῆς τῶν δολλαρίων τῆς Ἀμερικανικῆς Πιστώσεως διὰ τὴν κάλυψιν βρετανικῶν παθητικῶν ὑπολοίπων μὲ ἄλλας, ἐκτὸς τῶν Ἑν. Πολιτειῶν χώρας, ἀποτελεῖ τὴν ἐκδήλωσιν τῶν μεγάλων δυσχερειῶν συμπληρώσεως τοῦ μετὰ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν διευρυνομένου ἀνοίγματος ὀλοκλήρου τοῦ ὑπολοίπου κόσμου καὶ ἰδίως τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν.

Τὸ ἐνεργητικὸν ὑπόλοιπον τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου τῶν Ἑν. Πολιτειῶν κατὰ τὸ 1946 ἦτο \$ 4.812 ἑκατ. Ἐντὸς τοῦ πρώτου τετρα-

μήνου τοῦ 1947 ἀνήρχετο εἰς \$ 2.955 ἑκατ., τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐτήσιον πλεόνασμα διὰ τὰ ὄρατὰ στοιχεῖα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου \$ 8.865 ἑκατ.²⁶ Ἐν ὅμως εἰς τὴν κίνησιν τοῦ ἰδιωτικοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου προστεθοῦν καὶ μεταβιβάσεις τῆς πλεοναζούσης ἰδιοκτησίας τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κράτους, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν Ἡν. Πολ., καθὼς καὶ αἱ πάσης ἄλλης φύσεως μεταβιβάσεις ἀγαθῶν καὶ ὑπηρεσιῶν, τὸ ἄνοιγμα τοῦ ἰσοζυγίου²⁷ κατὰ τὸ 1946 ἀνέρχεται εἰς \$ 8.2 δισεκατομ.²⁸ Ἐκ τοῦ ποσοῦ αὐτοῦ \$ 6 δισεκατ. ἐκαλύφθησαν διὰ δανείων ἢ ἄλλων κυβερνητικῶν ἢ ἰδιωτικῶν μονομερῶν μεταβιβάσεων ἐκ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν καὶ περὶ τὰ \$ 2 δισεκ. διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ χρυσοῦ καὶ τῶν εἰς δολλάρια διαθεσίμων τῶν ἐλλειμματικῶν χωρῶν. Ἐξ ἄλλου, ἐντὸς τοῦ πρώτου τετάρτου τοῦ 1947 τὸ καθαρὸν πλεόνασμα τοῦ ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου ἀνήλθεν εἰς τὰ \$ 2.9 δισεκατ., τὰ ὁποῖα ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἐτήσιον ἄνοιγμα \$ 11.8 δισεκατ.²⁹ Τὸ πλεόνασμα αὐτὸ ἐκαλύφθη διὰ \$ 1.9 δισεκατ. ἐκ δανείων καὶ ἄλλων μονομερῶν πράξεων βοήθειας ἐκ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, διὰ \$ 1.1 δισεκατ. περίπου διὰ τῆς χρησιμοποίησεως τῶν διαθεσίμων εἰς χρυσὸν καὶ δολλάρια τῶν χωρῶν τοῦ ὑπολοίπου κόσμου. Τὰ ρευστὰ συνολικὰ διαθέσιμα τῶν χωρῶν αὐτῶν εἰς χρυσὸν, ὑπόλοιπα βραχυπροθέσμων λογαριασμῶν εἰς δολλάρια καὶ διαπραγματευσίμους τίτλους δολλαρίων ἐμειώθησαν ἀπὸ \$ 27 δισεκ. κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1945 ἢ ἀπὸ \$ 25 δισεκ. τὴν 31 Δεκεμβρίου 1946 εἰς \$ 24 δισεκ. κατὰ τὸ τέλος Μαρτίου 1947.

Τὸ σύνολον, ὅμως τῶν διαθεσίμων αὐτῶν δὲν ἀνήκει εἰς κρα-

26. Πηγή: London and Cambridge Economic Service.

27. Διὰ τὴν ὑπολογισθῆ τὸ καθαρὸν πλεόνασμα τοῦ τρέχοντος ἐξωτερικοῦ λογαριασμοῦ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν πρέπει νὰ ληφθοῦν ὑπ' ὄψει, ἀφ' ἑνὸς μὲν καὶ αἱ καθαρὰ πληρωμαὶ τῶν Ἡν. Πολ. πρὸς τὸ ἐξωτερικὸν διὰ πάσης φύσεως ὑπηρεσίας, ἰδίως δὲ διὰ δαπάνας τουρισμοῦ· περὶ αὐτῶν ὅμως δὲν ὑπάρχουν εἰσέτι στοιχεῖα διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1945 περιόδου. Καὶ τὰ δύο ὅμως αὐτὰ ποσὰ θὰ ἦσαν πιθανῶς πολὺ μικρὰ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ πλεόνασμα τῶν Ἡν. Πολ., ἀφ' ἑτέρου δὲ τὸ ἔν ἐῖναι θετικὸν καὶ τὸ ἄλλο ἀρνητικόν, κατὰ συνέπειαν, τὸ ἀλγεβρικόν των ἄθροισμα θὰ ἦτο ἀσήμαντον ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ ὑπόλοιπον τῶν ἄλλων στοιχείων τοῦ τρέχοντος ἐξωτερικοῦ λογαριασμοῦ τῶν Ἡν. Πολ. Βλ. καὶ Keynes The Balance of Payments of the United States, Econ. Journ. 1946 σελ. 180—183.

28. Πηγή: Report of National Advisory Council on International Monetary and Financial Problems, Federal Reserve Bulletin Ἰουλ. 1947 σελ. 852 ἐπ.

29. Οἱ ἀριθμοὶ αὐτοὶ δέον νὰ συγκριθοῦν πρὸς τὴν πρόβλεψιν ὅτι ὁ μέσος τοῦ ἀνοίγματος τῶν Ἡν. Πολ. διὰ μίαν σειρὰν ἐτῶν ἀπὸ τοῦ 1947, δὲν θὰ ὑπερέβαινε τὰ 2 ἕως 3 δισεκατ. δολλαρίων. Ἐπὶ τῆς προβλέψεως ταύτης ἐστηρίχθησαν κατὰ μέγα μέρος οἱ ὑπολογισμοὶ κατὰ τὴν σύναψιν τοῦ δανείου τῶν Ἡν. Πολ. Βλ. Keynes ἔνθ' ἄνωτ. σελ. 179.

τικούς ὀργανισμοὺς τῶν δικαιούχων χωρῶν καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν εἶναι ἀμέσως χρησιμοποίησιμον διὰ διεθνεῖς πληρωμάς, ἐνῶ ἀντιθέτως, τὰ ὑπὸ εὐρείαν ἔννοιαν κρατικὰ διαθέσιμα ἀποτελοῦν τὸ κάλυμμα τῶν ἐθνικῶν νομισμάτων τῶν χωρῶν. "Ἄν δὲ ληφθῆ ὑπ' ὄψει ὅτι καὶ ἡ κατανομὴ τῶν διαθεσίμων αὐτῶν δὲν εἶναι κατ' ἀνάγκην τοιαύτη, ὥστε αἱ χώραι αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὰς μεγαλύτερας ἀνάγκας νὰ ἔχουν ἀντιστοίχως καὶ τὰ μεγαλύτερα διαθέσιμα, ἀντιλαμβάνεται τις τὴν σημασίαν τὴν ὁποῖαν ἔχει ἡ μείωσις τῶν συνολικῶν διαθεσίμων εἰς χρυσὸν καὶ δολλάρια ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 1945 μέχρι τῆς 31ης Μαρτίου 1947 κατὰ 3 δισεκ. ἐπὶ συνόλου 27 δισεκ.

Ἡ σοβαρότης ὀξύνεται ἂν τὸ πρόβλημα συλληφθῆ ἐντὸς τῆς προοπτικῆς ἐνὸς περαιτέρω ἀνοίγματος \$ 8.9 δισεκ. κατὰ τοὺς ὑπολοίπους μῆνας τοῦ 1947. Τὰ ἀχρησιμοποίητα περιθώρια δανείων καὶ ἄλλης βοήθειας ἐκ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ὑπελογίζοντο διὰ τὴν 31ην Μαρτίου 1947 εἰς περίπου \$ 5.4 δισεκ. Κατὰ συνέπειαν, μόνον διὰ τὸ 1947 καὶ ἄνευ σημαντικῶν προμηθειῶν, ὡς φαίνεται, μηχανικῶν μέσων διὰ τὸν ἐπανεξοπλισμὸν καὶ τὴν μηχανοποίησιν τῆς παραγωγῆς, τὸ καθαρὸν ἀνοίγμα μετὰ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν μέχρι τῆς στιγμῆς αὐτῆς ἐγκριθέντων δανείων καὶ ἄλλων παροχῶν, ἀνέρχεται εἰς τὰ \$ 3.5 δισεκ.^{30 31} Αἱ προηγούμεναι γραμμαὶ ἐξηγοῦν τὴν οὐσίαν καὶ τὴν σοβαρότητα τοῦ προβλήματος τοῦ μετὰ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἀνοίγματος.

Ἡ ἄρσις τοῦ μετατρεπτοῦ τῆς στερλίνας δικαιολογεῖ τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ εἰσαγωγή του τὴν 15ην Ἰουλίου 1947 ἦτο τοῦλάχιστον πρόωρος. Καθ' ὃν χρόνον τὸ βρεταννικὸν ἀνοίγμα μετὰ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν ἔφθανε ἐντὸς τοῦ πρώτου ἑξαμήνου τοῦ 1947 τὰ £ 176 ἑκατ., ὁλόκληρος δὲ ὁ ἄλλος κόσμος εἶχεν ἐπιτακτικὰς ἀνάγκας εἰσαγωγῶν ἀπὸ τὸ Δυτικὸν Ἡμισφαίριον χωρὶς νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ διατηρῆ ἀντιστοίχους ἐξαγωγάς, τὸ μετατρεπτὸν τῆς στερλίνας ἐσήμαινε μετὰθεσιν ἐν μέρει τῶν εἰς δολλάρια ἐλλειμμάτων τῶν ἄλλων χωρῶν, εἰς βάρος τῶν βρεταννικῶν διαθεσίμων. "Ὅσοι ὑπεστήριζον τὴν δυνατότητα εἰσαγωγῆς τοῦ μετατρεπτοῦ ἀπὸ τῆς 15ης Ἰουλίου 1947, πρῶτον μὲν δὲν ὑπελόγιζον εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἀμερικανικῶν τιμῶν, δεύτερον δὲ ἠλπίζον ὅτι μετὰ τὴν αὔξησιν τῶν βρεταννικῶν ἐξαγωγῶν πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τὸ ἥμισυ περίπου τοῦ Ἀμερικανικοῦ Δανείου θὰ ἐκάλυπτε τὸ ἀπ' εὐθείας μετὰ

30. Report of Nat. Adv. Council ἐνθ' ἄνωτ.

31. Βλ. ἀντ' ἄλλων καὶ The Dollar gap, The Banker Ἰουλ. 1947. Κατὰ τοὺς προσφάτως ἀνακοινωθέντας ὑπολογισμοὺς ὑπὸ τῆς UNO τὸ συνολικὸν ἔλλειμμα 15 Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν κατὰ τὸ 1947, μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν ἐσχάτων διαθεσίμων των εἰς χρυσὸν καὶ δολλάρια, ἀνέρχονται εἰς \$ 1.787 ἑκατ.

τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν βρετανικὸν ἔλλειμμα καὶ τὸ ὑπόλοιπον θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμοποιηθῇ διὰ τὴν εἰς δολλάρια μετατροπὴν τῶν ἄλλων βρετανικῶν παθητικῶν ὑπολοίπων, τὰ ὁποῖα καὶ αὐτὰ ὑπελογίζοντο πολὺ μικρότερα.

Συνεπεία τῆς ἀποφάσεως τῆς 20ῆς Αὐγούστου καὶ αἱ πρὸ τῆς 15ῆς Ἰουλίου ἐν ἰσχύϊ ρυθμίσεις μεθ' ὠρισμένων χωρῶν ἀνεστάλησαν καὶ ἡ βρετανικὴ Κυβέρνησις εἰσηλθε εἰς νέας συνεννοήσεις μετὰ τῶν προμηθευτριῶν τῆς χωρῶν, διὰ τὸν καθορισμὸν νέων διακανονισμῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν πληρωμὴν τῶν εἰσαγωγῶν τῆς ἀναλόγως τῆς ἐπιτακτικότητος τῶν εἰσαγομένων ἀγαθῶν καὶ τῆς δυνατότητος προμηθείας τῶν ἐκ τῶν χωρῶν ἀσθενῶν νομισμάτων.

Αἱ συνέπειαι τῆς ἄρσεως τοῦ μετατρεπτοῦ εἶναι ἀρνητικαὶ καὶ θετικά. Ἀρνητικὴ συνέπεια εἶναι ἡ ματαιώσις εἰς τὸ μέλλον τῆς διογκώσεως τοῦ εἰς δολλάρια ἔλλειμματος. Ταυτοχρόνως ὅμως—καὶ τοῦτο εἶναι τὸ κύριον θετικὸν ἀποτέλεσμα—ὄσαι χώραι δεχθοῦν νὰ ἐξακολουθήσουν τὰς ἐξαγωγὰς τῶν πρὸς τὴν Μ. Βρετανίαν ἔναντι μὴ μετατρεπτῶν ἐνεργειῶν θὰ ἐπείγωνται νὰ χρησιμοποιήσουν τὰ ἐνεργητικὰ τῶν ὑπόλοιπα δι' εἰσαγωγὰς ἐκ τῆς περιοχῆς στερλίνας. Τοῦτο θὰ αὐξήσῃ τὴν—ἤδη μεγάλην ὑπὸ τὰς εἰσέτι ἐπικρατούσας συνθήκας διψῆς τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς—ζήτησιν δι' ἀγγλικὰς ἐξαγωγὰς, θὰ ἐνισχύσῃ τὴν στερλίνα καὶ θὰ διευκολύνῃ τὰς προσπάθειας διὰ τὸ κλείσιμον τοῦ βρετανικοῦ ἐξωτερικοῦ λογαριασμοῦ. Ἐξ ἄλλου, τὰ μέτρα αὐτὰ θὰ ἐξαναγκάσουν πολλὰ κράτη νὰ περιορίσουν τὰς εἰσαγωγὰς τῶν ἐκ τῶν Ἠν. Πολιτειῶν καὶ θὰ δημιουργήσουν ἓνα κίνητρον διὰ τὴν μεγίστην δυνατὴν ἀντλησὶν ἀγαθῶν ἐκ τῶν χωρῶν ἀσθενῶν νομισμάτων. Αἱ τάσεις αὗται, ὑπαγορευόμεναι ἐκ τῆς ἐντεινομένης ὀξύτητος τοῦ προβλήματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μετὰ τῶν Ἠν. Πολιτειῶν θὰ ὀδηγήσουν πρὸς τὴν ἐλάττωσιν τοῦ ἀμερικανικοῦ πλεονάσματος. Μία πτώσις ὅμως τοῦ ἐπιπέδου τῶν ἀμερικανικῶν ἐξωτερικῶν ἐπενδύσεων ὑπὸ τὰς τρεχούσας εἰς τὰς Ἠν. Πολιτείας συνθήκας, δὲν ἀποκλείεται νὰ προκαλέσῃ ἐκεῖ μίαν συσσωρευτικὴν ὕφεσιν. Ἡ σύλληψις εἰς ἓν τοιοῦτον ἐνδεχόμενον τῶν πιθανῶν συνεπειῶν ἐπὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ τῶν ἄλλων χωρῶν, εὐρισκομένων ἀκόμη εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ διατηρουσῶν παθητικὰ ὑπόλοιπα μετὰ τῆς Ἀμερικῆς, ἀποτελεῖ πολὺπλοκον θέμα, τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ ἐξετασθῇ ἐντὸς τῶν ὁρίων αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου. Αἱ συνέπειαι αὗται θὰ ἐξαρτηθοῦν ἐκ τῆς ἐντάσεως τῶν συμπτωμάτων καὶ τῆς διαρκείας τῆς ὑφέσεως, εἰδικώτερον δὲ ἐκ τοῦ μεγέθους τῆς πτώσεως τῶν τιμῶν τῶν ἀμερικανικῶν ἐξαγωγικῶν εἰδῶν καθὼς καὶ ἐκ τῆς ἀντιδράσεως τῆς ἐξαγωγῆς κεφαλαίων ἐκ

τῶν Ἑθν. Πολιτειῶν. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ τονισθῆ εἶναι ὅτι ἐκ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ μεγέθους τῆς χρηματοδοτήσεως ἐκ μέρους τῶν Ἑθν. Πολιτειῶν, ἐξοφλεῖται ἡ ἀλλοίωσις τοῦ διεθνοῦς ἐμπορικοῦ δικτύου καὶ ἡ ἀπόκλισις αὐτοῦ ἐκ τῶν τροχιῶν τὰς ὁποίας θὰ ἠκολούθουν τὰ ἀγαθὰ ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν ἐλευθέρων διεθνῶν ἐμπορικῶν σχέσεων καὶ τῆς γενικῆς ἐφαρμογῆς τῆς ρήτηρας τοῦ μετατρεπτοῦ. Ἐπομένως ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις πιατεύει εἰς τὴν ἀνάγκην διατηρήσεως μακροπροθέσμως ἐνὸς σημαντικοῦ ἐνεργητικοῦ ὑπολοίπου εἰς τὸν τρέχοντα ἐξωτερικὸν λογαριασμὸν τῶν Ἑθν. Πολιτειῶν διὰ τὴν σταθερότητα τῆς οἰκονομικῆς τῶν δραστηριότητος, ἔχει κάθε συμφέρον νὰ μειώσῃ τὴν ἀνωτέρω ἀλλοίωσιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορικοῦ δικτύου. Διότι αἱ νέαι ἐμπορικαὶ σχέσεις αἱ ὁποῖαι θὰ τείνουν νὰ δημιουργηθοῦν ὑπὸ ἀύξανομένους περιορισμοὺς εἰς τὰς εἰσαγωγὰς ἐκ τοῦ Δ. Ἡμισφαιρίου θὰ δημιουργήσουν κατ' ἀνάγκην ἐντὸς τῆς μεταβατικῆς αὐτῆς περιόδου νέους ἐμπορικοὺς δεσμοὺς καὶ νέα συμφέροντα τὰ ὁποῖα θὰ εἶναι πολὺ δύσκολον ἀργότερον νὰ θιγοῦν. Ὁ νέος τύπος διεθνοῦς κυκλοφορίας τῶν ἀγαθῶν, θὰ διαφέρει τόσο ὀλιγώτερον ἀπὸ τὸν τύπον, ὁ ὁποῖος θὰ τείνη νὰ διαμορφωθῆ ὑπὸ συνθήκας μείζονος ἐλευθερίας ἐμπορικῶν σχέσεων, ὅσον πλέον ἔγκαιρος καὶ ἀφθονωτέρα θὰ εἶναι ἡ χρηματοδότησις ἐκ μέρους τῶν Ἑθν. Πολιτειῶν.

9. Ἡ ὀξύτης τοῦ παγκοσμίου προβλήματος τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν μετὰ τῶν Ἑθν. Πολιτειῶν—καὶ ἐπομένως καὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ δυσμενεῖς ἐπιδράσεις ἐπὶ τῶν βρεταννικῶν δυσχερειῶν—ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς πορείας καὶ τῶν συνθηκῶν τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ ἀσιατικῶν χωρῶν. Εἰδικώτερον, ἐκ τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τὸ ὁποῖον θὰ μεσολαβήσῃ μέχρι συμπληρώσεως τῆς ἀνασυγκροτήσεως καὶ ἐκ τοῦ μεγέθους καὶ χρόνου τοῦ δανεισμοῦ ἐκ τῶν Ἑθν. Πολιτειῶν, ὁ ὁποῖος ἀποφασιστικῶς θὰ ἐπηρεάσῃ τὸν βαθμὸν καὶ τὸν ρυθμὸν τῆς ἀνασυγκροτήσεως. Εἰδικώτερον, ἡ μία ὀριακὴ λύσις εἶναι ὁ ἐξωαμερικανικὸς κόσμος καὶ τὸ πρόβλημα τίθεται ἰδίως διὰ τὴν Εὐρώπην—νὰ ἀνασυγκροτηθῆ ἄνευ ἢ μὲ ἀσήμαντον βοήθειαν ἐκ τῶν Ἑθν. Πολιτειῶν. Αἱ συνέπειαι ἐνὸς τοιούτου ἐνδεχομένου θὰ εἶναι ἡ σημαντικὴ καθυστέρησις τῆς ἀνασυγκροτήσεως τῶν καπιταλιστικῶν οἰκονομιῶν μετὰ πολλῶν, ἀμέσων καὶ ἀπειλητικῶν κινδύνων ἐμπλοκῆς εἰς ὑπερπληθωρικὰς τάσεις καὶ καταρρεύσεως εἰς πληρεῖς οἰκονομικὸν καὶ κοινωνικὸν χάος. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ μόνη διευκόλυνσις τῆς καταστάσεως θὰ εἶναι ἡ στενωτέρα ἐμπορικὴ καὶ νομισματικὴ συνεργασία μεταξὺ ὁμάδων χωρῶν. Ἄλλ' ἀνασυγκρότησις ὑπὸ ὀξυτάτας στερήσεις καὶ ἐλλείψεις, εἶναι μοιραῖον νὰ δημιουργή-

ση καταστάσεις, αἱ ὁποῖαι θὰ εἶναι ἐντελῶς ἀσυμβίβαστοι πρὸς μίαν μελλοντικὴν χαλάρωσιν τῶν ἐμποδίων τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ πᾶσαν ἐλπίδα πραγματοποιήσεως τῶν σχεδίων τοῦ Bretton Woods καὶ τοῦ χάρτου Ὁργανώσεως τοῦ Διεθνοῦς Ἐμπορίου.

Ἡ ἄλλη ὀριακὴ λύσις εἶναι ἡ ἔγκαιρος καὶ ἐπαρκὴς χρηματοδότησις ἐκ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν τῆς παγκοσμίου ἀνασυγκροτήσεως. Δὲν εἶναι ὅμως μόνον πολιτικῶς σκόπιμος διὰ τὴν ἀπόσπασιν τῆς ἐγκρίσεως τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου εἶναι καὶ τεχνικῶς ἐνδεδειγμένος ὁ σύνδεσμος ἐνὸς τοιοῦτου δανεισμοῦ μὲ κοινὰ σχέδια στενωτέρας συνεργασίας μεταξὺ ομάδων χωρῶν. Τοῦτο ἰσχύει ἰδίως διὰ τὰς βιομηχανικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης εἰς τὰς ὁποίας τὸ πρόβλημα τῶν πρώτων καὶ βοηθητικῶν ὑλῶν εἶναι βασικὸν καὶ ἀσυγκρίτως ὀξύτερον ἀπ' ὅτι διὰ τὰς γεωργικὰς χώρας, δεδομένου ὅτι καὶ ὁ χωρικός καταμερισμὸς τῶν ἔργων εἶναι εἰς μίαν βιομηχανικὴν οἰκονομίαν κατὰ πολὺ πλεον ἐκτεταμένος. Ἀλλὰ καὶ ἀκόμη περισσότερον —καὶ νομίζω ὅτι τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερας βαρύτητος— ἔνα κοινὸν Σχέδιον Εὐρωπαϊκῆς Ἀνασυγκροτήσεως ἐξυπηρετεῖ σημαντικῶς καὶ δι' ἄλλον λόγον τὸν μακροπρόθεσμον σκοπὸν ἀποκαταστάσεως πλεον ἐλευθέρων καὶ ὑγιεινῶν ἐμπορικῶν σχέσεων. Ὑπὸ τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν καὶ αὔξησιν τῆς παραγωγικότητος τῆς ἀμερικανικῆς καὶ τῆς ρωσικῆς βιομηχανίας ἐντὸς τῶν τελευταίων τριάκοντα ἐτῶν, ἡ συναγωνιστικὴ δύναμις τῆς εὐρωπαϊκῆς βιομηχανίας ἔχει σοβαρώτατα μειωθῆ. Ὄταν δὲ παρέλθῃ ἡ μεταστατικὴ αὕτη περίοδος, εἰς ἕναν κόσμον ἐλευθέρων ἐμπορικῶν καὶ νομισματικῶν σχέσεων, συναγωνιστικὴ ἀδυναμία τῆς εὐρωπαϊκῆς βιομηχανίας θὰ ἔχη ὡς συνέπειαν τὴν πτώσιν τοῦ ἐπιπέδου διαβιώσεως τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν. Μόνον ἡ ἀναδιοργάνωσις καὶ ὁ συγχρονισμὸς τῆς εὐρωπαϊκῆς βιομηχανίας ἐντὸς τοῦ εὐρυτέρου εὐρωπαϊκοῦ χώρου θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ὁμαδικῆς παραγωγῆς καὶ τὴν εὐρείαν ἐφαρμογὴν τῶν νεωτέρων τεχνικῶν μεθόδων, αἱ ὁποῖαι θὰ τονώσουσιν τὴν παραγωγικότητα τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐργάτου, ὥστε νὰ δύναται ἀκινδύνως νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἀμερικανικὸν ἰδίως συναγωνισμὸν.

Ἡ λύσις πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ὑπεδείχθη διὰ τοῦ «ὑπαινιγμοῦ Marshall». Ἐνῶ ὅμως ἡ Βρεταννικὴ Κυβέρνησις εἶναι ἀξία ἐπαινῶν μετὰ τῆς Γαλλικῆς διὰ τὴν ταχύτητα ἀναλήψεως πρωτοβουλίας καὶ συγκλήσεως τῆς Διασκέψεως τῶν Παρισίων, ἡ ἐνεργητικὴ συμμετοχὴ τῆς Βρεταννικῆς Ἀντιπροσωπείας εἰς τὰ μεταγενέστερα στάδια καὶ ἰδίως εἰς προτάσεις τῶν Κάτω Χωρῶν διὰ μίαν στενὴν νομισματικὴν συνεργασίαν καὶ μίαν εὐρωπαϊκὴν τελωνειακὴν ἔνωσιν παρετηρήθη μειωμένη. Τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ὁ δισταγμὸς αὐτὸς ὀφείλε-

ται εἰς τοὺς ἰδιαιτέρους συμπολιτειακοὺς δεσμοὺς μετὰ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς Αὐτοκρατορίας, δὲν νομίζω ὅτι εἶναι ἀνυπέρβλητον. Αἱ Χῶραι τῆς Βρεταννικῆς Συμπολιτείας παράγουν καὶ ἐξάγουν τροφίμα καὶ πρώτας ὕλας· ἐπομένως, ὄχι μόνον δὲν συναγωνίζονται τὴν βιομηχανικὴν Εὐρώπην ἀλλὰ ἀποτελοῦν τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἀπαραίτητον συμπλήρωμά της. Ἄλλως τε, κατόπιν τῆς προσωρινῆς τούλάχιστον ἀποχῆς τῶν χωρῶν τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἡ ἐπιτυχία οἰουδήποτε κοινοῦ εὐρωπαϊκοῦ Σχεδίου εἶναι ἐξηρημένη ἀπὸ τὴν ἀξιοποίησιν τῆς πρωτογενοῦς παραγωγῆς εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς κτήσεις τῶν ἄλλων ἡπείρων. Τὰ προβλήματα τὰ ὁποῖα γεννῶνται ἐν σχέσει πρὸς τοὺς σκοποὺς ἐκβιομηχανίσεως τῶν βρεταννικῶν κτήσεων δύνανται ἐπίσης νὰ ἀντιμετωπισθοῦν, ἴσως καὶ νὰ διευκολυθοῦν ἐντὸς μιᾶς εὐρυτέρας εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς ἐνώσεως. Ἐν πάσει δὲ περιπτώσει τὰ αὐτὰ προβλήματα γεννῶνται καὶ ὑπάρχουν ἐκ τῆς συνεργασίας των μετὰ τῆς Μ. Βρεταννίας ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς αὐτοκρατορικῆς προτιμῆσεως ³².

Ἄλλὰ καὶ ἡ ἄλλη δυσκολία ἡ ὁποία προβάλλεται συνεπεία τῆς ἀδυναμίας ἀμέσου πραγματοποιήσεως τελωνειακῆς ἐνώσεως μετὰ τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν καὶ τῆς ἀνάγκης εἰσαγωγῆς εἰς τὸ ἀμεσώτερον μέλλον δασμῶν καὶ διακανονισμῶν εὐρωπαϊκῆς προτιμῆσεως, τοὺς ὁποίους, ὑποστηρίζεται, ὁποκρούουν αἱ Ἑν. Πολιτεῖαι εἶναι, νομίζω, ἐπίσης ἐπιδεκτικὴ ὑπερνικήσεως. Πρῶτον, ἐκ προσφάτων ἐπισήμων ἀμερικανικῶν ἀνακοινώσεων προκύπτει ὅτι ἡ Ἀμερικὴ δὲν θὰ ἠύνόει ρυθμίσεις προτιμῆσεως ἐὰν δὲν ἀποβλέπουν τελικῶς εἰς τὴν δημιουργίαν τελωνειακῆς ἐνώσεως. Συμφώνως πρὸς τὰς ἀνωτέρω σκέψεις, ἡ πραγματοποίησις, ἔστω καὶ εἰς τὸ ἀπώτερον μέλλον, μιᾶς εὐρωπαϊκῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως δὲν εἶναι μόνον ἐνδεδειγμένη ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖα. Ἡ ἀποδοχὴ τῆς ὡς τοῦ «τελικοῦ ἀντικειμενικοῦ σκοποῦ» ἐξυπηρετεῖ τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἄλλὰ καὶ ἂν μίᾳ τοιαύτῃ ἀπόφασιν διὰ τὸ ἀπώτερον μέλλον, καλύπτουσα προσωρινὰς ρυθμίσεις, δὲν ἠδύνατο νὰ ληφθῆ—καὶ τοῦτο ἐξηρτᾶτο κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς στάσεως τῆς Βρεταννικῆς Ἀντιπροσωπείας—ἡ συμφωνία τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἐπὶ εἰδικῶν δασμολογικῶν μειώσεων καὶ ρυθμίσεων εὐρωπαϊκῆς προτιμῆσεως, νομίζω ὅτι θὰ ἠδύνατο ἐν τέλει νὰ γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν δεδομένου ὅτι ἐξυπηρετεῖ ἐν ἐσχάτῃ ἀναλύσει εἰς σοβαρὸν

32. Πρβλ. *Western Customs Union?*, **The Economist** 23 Αὐγ. 1947. Ἐπίσης **Henderson** καὶ **Quintin Hogg** *Customs Unions*, *The Times* 20 Σεπτ. 1947. **H. Degugis** *Customs Union*, *The Times* 27 Σεπτ. 1947.

βαθμὸν τὰ ἀμερικανικὰ συμφέροντα. Ἡ εὐρωστία τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομιῶν, ἡ ὁποία μόνον ἐκ μιᾶς τοιαύτης συνεργασίας δύναται νὰ προκύψῃ, ἀντισταθμίζει τὰς συνεπείας μιᾶς διακριτικῆς δασμολογικῆς ἢ ἄλλης ἐμπορικῆς μεταχειρίσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν προϊόντων ἀπέναντι τῶν ἀμερικανικῶν. Συγχρόνως δὲ διανοίγεται ἡ ὁδὸς πρὸς μίαν μελλοντικὴν τελωνειακὴν ἔνωσιν. Ἀντιθέτως, ἡ ἐμμονὴ ἐπὶ τῆς ἀτέγκτου ἐφαρμογῆς τῆς ἄνευ διακρίσεως ρήτρας θὰ διαιωνίσῃ μίαν κατακερματισμένην καὶ οἰκονομικῶς ἀσθενικὴν Εὐρώπην, ἡ ὁποία δὲν ἀποτελεῖ παράγοντα σταθερότητος τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, ἀσφαλῶς δὲ δὲν ἐξυπηρετεῖ καὶ τὰ συμφέροντα τῶν Ἡν. Πολιτειῶν.

Αἱ παρατηρήσεις τῶν τελευταίων ἰδίως παραγράφων τοῦ σημειώματος αὐτοῦ ἀναφέρονται εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν ἀμέσων βραχυπροθέσμων βρεταννικῶν συναλλαγματικῶν δυσχερειῶν. Τὰ μακρᾶς διαρκείας προβλήματα ἰσορροπίας τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν συνδέονται μὲ τὰ ἐξῆς βασικὰ ἐρωτήματα: Ποῖαι θὰ εἶναι αἱ μακροπρόθεσμοι ἐπιδράσεις καὶ συνέπειαι τῆς ἀποκαταστάσεως πλεόν ἐλευθέρων διεθνῶν νομισματικῶν καὶ ἐμπορικῶν σχέσεων ἐπὶ τῆς βρεταννικῆς οἰκονομίας ἐν γένει, καὶ εἰδικώτερον, ἐπὶ τοῦ βρεταννικοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν; Κατὰ πόσον αἱ συμφωνίαι τοῦ Bretton Woods καὶ ὁ ὑπὸ συζήτησιν εἰσέτι Χάρτης τοῦ Διεθνοῦς Ἐμπορίου παρέχουν ἐπαρκῆ μέσα διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν συνεπειῶν αὐτῶν καί, ἐνδεχομένως, τροποποιοῦν τὰ συμπεράσματα ἐν σχέσει πρὸς τὸ προηγούμενον πρόβλημα; Μετὰ τοῦ δευτέρου τούτου σχετίζεται καὶ τὸ ἀκόλουθον, ἀποφασιστικῆς σημασίας, ἐρώτημα: Ποῖαι αἱ πιθαναὶ ἐπιδράσεις ἐπὶ τῆς βρεταννικῆς οἰκονομίας ἐκ τῶν κυμάνσεων οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἰς μίαν ἄλλην χώραν ἢ εἰς ἓνα εὐρύτερον τομέα τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας; Τὸ τελευταῖον αὐτὸ ἐρώτημα συνδέεται μετὰ τῆς γενικῆς θεωρίας περὶ τῆς διεθνοῦς μεταδόσεως τῶν οἰκονομικῶν κυμάνσεων. Ἀλλὰ καὶ ἡ εἰδικωτέρα ἀνάλυσις τῆς θέσεως τῶν ἀνωτέρω προβλημάτων ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τοῦ παρόντος ἄρθρου.